FORMVLAE REMEDIORVM, QVIbus vulgò Medici vtuntur.

Authore Petro Gorræo Bituricensi.

LVTETIAE.

Apud Aegidium Gourbinum, sub insigni spei, è regione Collegij Cameracensis.

1555.

CVM PRIVILEGIO.

IO. GORRAEVS Lectori S.

PRodiit iampridem in publicū libellus formulas remediorū cōtinēs, quibus hoc tēpore medici medicamenta componunt. Is quãuis mutilus & plerisque in locis deprauatus, & sine authore, à quo tamē apud multos commendari potuisset, circumferretur, tanti vbique fuit, vt eius æmulatione quidam

in Germania, rapto gloriam comparare soliti, de componendorum miscendorúmq; medicamentorum ratione libros ediderint, & Venetiis etiam typis excussus fuerit. Antè enim quisque ferè eum sibi exarabat. Itaque non putabam, donec excussus est, tam communem esse, alioqui dudum in eo præstitissem quod nunc molior, neque permisissem tam lacerum & corruptum in hominũ manus peruenire. Id enim ego ad existimationem meam magni referre arbitrabar, cui non minus parentis nomen, quàm meum curæ esse debet. Siquidem permulti iique celebres medici Parisienses sciebant formulas eas à patre meo primùm descri-

ptas

ptas fuisse, quibus ille senex iuuenes medicos domum suam familiariter vētitātes, Parisijs instruebat. Nec tamen de iis publicandis vnquam cogitauit. Huius enim gloriolæ desyderio minimè tenebatur, qui poterat veram gloriā & longè amplißimā grauioribus studiis scriptísque consequi. Formulas tantùm istas, tanquam maximè vulgares, medicinæ studiosis dictauit, quas illi auidius exceperunt, scripto in vnum contulerunt, & inde amicis discipulísque suis communicârunt. Sic factum est, vt illæ quasi per manus traditæ, nunc paßim habeantur. Hæc ego cùm longo post tempore intellexissem (pater enim me adhuc puero

fato

fato functus est) cœpi studiorum eius monimenta, quæ moriēs multa & præclara reliquerat, diligentius scrutari. Laceras modò chartas & veluti sibyllæ folia, huc & illuc dispersas deprehēdi, nec tamē omneis, ex quibus præsentē libellū reformaui. Quo quidē in opere nihil de meo addidi, nihil detraxi, nihil immutaui, sed ea etiā reliqui q̄ certò scio à latinis auribus abhorrere, tum quòd sciam patrem meū hæc vulgò & pharmacopolis intelligenda dictātem noluisse affectare, se in re barbara malè latinū, maléque disertū haberi, tum quòd si ista aliquando, qualia erant, placuerunt, nunc etiā meliora facta, non minus poterūt probari. Vale.

ERRATA.

Folio.5.pagina 1.lin.10.sic legito,ʒ.1.vel ʒ.i.s.
Fol.6.pag.2. linea vltima, lege anum.
Fol.13 pag.1.lin vltima lege adduntur.
Fol 15.pag 1. lin 11. lege scylliticorum.
Eodem pa 2 lin 4. lege stecade
Fol.20 pag.2 lin.16 lege scrupulo.
Fol 26.pa.2.lin 12.sic legito vel ʒ iiij. vel ʒ.1.
 s. rhab.
Fol 28.pa 1 linea 13 lege prunorum.
Eodem pa.2. linea penultima lege choleram.
Fol 31. pa 1. linea 5. hamech.
Fol. 35. pa 1 linea. 1. lege saturciæ. proxime
 versu lege caballinæ.
Fol.37.pag. 2 lin.4. lege hamech.
Fol 46.pa 1.liu.8.lege borragine.
Eodem pa.2. lin.7.corallo.
Fol.55.pa.2 lin.16. lege detersione.
Fol.58.pa.1.lin.4. lege intemperaturásque.
Fol.76.pa. 2.lege Errhino.
Fol.63 pa.2.lin.1. lege sampsuci.

FORMVLAE REMEDIORVM QVIBVS *vulgò medici vtuntur.*

Authore Petro Gorræo Bituricensi.

Remediorum nomina quæ hodiè in vsu sunt medicinam exercentibus.

1. *Suppositoriū*
2. *Nodulus*
3. *Pessarium*
4. *Clyster*
5. *Syrupus simplex siue vsualis, & Syrupus magistralis.*
6. *Iulep.*
7. *Dosis siue Potus.*
8. *Bolus*

9 *Pillula*
10 *Apozema*
11 *Mulſio*
12 *Puluis*
13 *Electuarium* *Lozenga. Manus chriſti. 6 Opiata.*
14 *Conditũ. Conſerua.*
15 *Paſta regia ſiue marciopanis*
16 *Lohot ſiue Eclegma.*
17 *Balneu & Semicupium.*
18 *Epithema, ſiue fomentum.*
19 *Sacculus.*
20 *Scutum.*
21 *Cataplaſma.*
22 *Emplaſtrum.*
23 *Vnguentum.*
24 *Linimentum.*
25 *Frontale.*
26 *Cucufa & Semicucufa.*
27 *Suffitus.*
28 *Collyrium.*
29 *Naſale ſiue errhinum.*
30. *Apophlegmatiſmus.*
Diſtillatũ reſtauratiuum.

Quilus

QVIBVS MODIS REmediorum quantitas dispensetur.

Herbæ dispensantur manipulis: quorum nota est. m̃.

Flores pugillis: quorum nota p.

Radices granis, scrupulis, dragmis, vnciis, libris: quorum nota. g. ℈. ʒ. ℥. ℔.

Liquores } eodem modo quo
Pulueres } & radices.

Fructus, numeris. i. ij. iij. iiij. v. &c.

Ordo in decoctionibus obseruandus.

Radices primò in decoctionibus ponantur, quoniam maiore egent coctione quàm reliqua. Secundò semina, Postremò flores,

quia nimia coctura vim suam, quæ aeria est, amitterent.

De quibusdã simplicibus quæ suis nominibus non appellantur, sed tantùm vniuersalibus.

Remolitiuorum nomine intelliguntur ista,

Malua,
Bismalua, siue Althæa,
Violaria,
Parietaria,
Mercurialis,
Achantha,
Brancha vrsina,
Beta.

Radi-

Radicum aperitiuarum nomine intelliguntur,

Radices Apij,
Petroſelini,
Bruſci,
Aſparagi,
Feniculi.

Florum cordialium ſiue communium nomine intelliguntur,

Flores Violarum,
Borraginis,
Buglosſæ.

Semina, quorum præcipuus eſt vſus, duplicia ſunt, Calida & frigida, & vtraque ſimiliter duplicia, maiora ſcilicet & minora.

- *Semina*
  - *Calida*
    - *Maiora*
      - *Anisi.*
      - *Feniculi.*
      - *Carui.*
      - *Cumini,*
    - *Minora*
      - *Dauci.*
      - *Apii.*
      - *Ameos*
      - *Amomi*
  - *Frigida*
    - *Maiora*
      - *Cucurbitæ.*
      - *Citruli.*
      - *Melonum.*
      - *Cucumeris.*
    - *Minora.*
      - *Portulacæ.*
      - *Scariolæ.*
      - *Lactucæ.*
      - *Endiuiæ*
      - *Acetosæ.*

Herbarum capillarium nomine intelliguntur.

Capillus veneris.
Ceterac.
Polytrichon.
Adiantum.
Scolopendria.

Suppoſitorium. I

SVppoſitorium eſt remedium ſolidum, oblongum & rotundũ, quod ano inditur, vt ſphincterem irritet, & facultatem expultricem incitet ad vacuationem excrementorum.

Vtimur ſuppoſitorio tribus maximè de cauſis. Prima eſt ſtercoris educendi gratia, quod cùm in recto inteſtino exiſtat, clyſterem nõ requirit. Secunda, quando vnus vel duo clyſteres priùs iniecti non redeunt per aluum, vt in colicis doloribus accidit. Tũc enim clyſteres alios indere periculoſum eſt. Tertia eſt propter ægroti imbecillitatẽ, qui multò facilius glandem, quàm

clysterem admittit.

Suppositorium fit ex melle cocto tantisper dum crassescat & inspissetur. Melli nonnunquã sal communis admiscetur, sal gẽmæ, stercus muris, agaricum vel hiera simplex, si magis volumus stimulare & irritare.

Exemplum vbi stercus educere volumus.

R. suppositorium ex melle: quod si debilius existimas, quàm vt feces mouere poßit, subiungam.

R. suppositorium commune ex melle acutum cum ʒ. ſ. salis communis, vel ℈. ſ. salis gemmæ, vel ℈ ſ. stercoris muris vet. ℈. I. vel ʒ. ſ. pulueris hieræ simplicis.

Fiunt etiam suppositoria ex sapone

pone albo, ſeuo, lardo, candela, cau le betæ, vel Mercurialis, aut earũ radiculis melle perunctis aut intinctis in oleo, & reſperſis ſale pulverizato, maximè pro pueris & infantibus, quibus & ſalis grumus inditus ſufficit.

Suppoſitorium ad lumbricos.

℞. Thymi vel cyclamini, vel abſynthij, vel abrotoni triti in mortario, ʒ. i. ʒ. i. [illegible] ſ. mellis cocti, quod ſufficit: fiat ſuppoſitorium.

Valet & ſuppoſitoria ad paralyſin: Ex pyrethro, pipere, napy, centaurio, bitumine, panacis radice, hyſſopo, galbano mixtis cùm reſina ſicca, aut pice & cera.

Suppoſitorium ſit longum digitos ſex, vel ſeptem, vel octo: ſit

& rotundum.

Suppositorio nō vtimur in hemorrhoidibus et reliquis ani tumoribus.

2. NODVLVS.

Noduli sunt, qui ab Aetio πεσσοί *dicuntur. Conueniunt his qui rhagadas aut cōdylomata in ano habent. Hæc enim glandiū duritia irritantur. Quamobrem cogimur floccis illorum loco vti. Est autem eorum materia eadem quæ & glādium. Trita cum melle & flocco excepta inditur intra anum. Est autem is nodulus optimus & suauißimus, qui ex sale & vitello oui in panno aut lana exceptis in formam fabæ fingitur, & mittitur*

tur in anum filo appensus, vt pos-sit extrahi.

PESSARIVM. 3.

E*St medicamentum quod molli lana aut alia simili re exceptũ intra mulierum naturalia cõditur. Figura simile est suppositorio, nisi quòd longius & crassius est, quia vtero imponi debet.*

Fit ex cera, aut panno, aut bombace, aut linamento, primũ demersis in vnguẽtum, vel medicamentum cõducens curationi, deinde inuolutis serico, filóque appensis, vt poßit facilius educi.

Imponitur ano & vtero, ad vtriusque sedandas inflammationes & vlcera: Priuatim verò vtero ad menses prouocandos & se-

cundas, vel ad sistendum immodirum mēstruorum profluuium, vel ad remolliendā vterorū duritiem, vel reliquos vteri morbos curādos.

Ad sedandam inflāmationē.

R. Pessariū: mergatur in vnguēto Rosato: mittatur in locū. Huic autem aliquādo additur Opium, vbi scilicet inflammatio magnū dolorē facit. Opiū enim sua frigiditate stupefacit. Sed parua eius quantitas debet esse, vt à semiscrupulo ad scrupulū vnū: & paulo tempore retineri, ne à frigido pars quæ neruosa est & membranosa, lædatur. Teneatur ergo horæ semisse.

Ad siccanda vlcera.

R. pessariū mersum in vnguēto Pompholygos, mittatur in annum,

vel

vel in vuluam dolentem.

Ad euocandos menses.

Pessaria pro euocãdis mensibus aliter fiunt. Medicamenta enim excipiuntur in panno serico, tenui & raro, vt sandalo, & fit forma crassior, quæ penem referat, vt.
R. hieræ picre compositæ ℥ i. euphorbij, pulpæ colocynthidos an. ℈ ſ. misce: fiat pessarium, vngatur oleo nardino, vel succo herbarum menses prouocantium.
Talia pessaria fiunt sæpè ex herbis cõtusis mẽses prouocãtibus, vt.
R. mercurialis, vel nepitæ, vel artemisiæ, vel abrotoni m̃. ſ. teratur & inuoluatur in pãno serico: fiat pessarium.
Si menstrua induruerint cum tumore & dolore, fiat prius balneũ.

Id enim mollit & humectat. Debet etiam prius subduci aluus & vesica exonerari, quia matrix est illorum media. Hæc enim oppleta & matricē prementia possent menses nimia angustia cohibere & tardare.

Si immoderatius menstrua profluant, sic fiat.

R. pessariū mersum in vnguēto comitissæ, mittatur intra matricem. vel sic.

R. plantaginis, vel centinodiæ, vel rubi, vel myrti vel alterius mēses sistentis, m̄. s. teratur & inuoluatur in panno serico: fiat pessarium.

Ad emolliendā vterorū duritiē.

Peßi emollientes fieri possunt

ex medulla vitulina & ceruina resina, terebinthina, adipe anserino aut suillo, gummi ammoniaco dissoluto in aqua.

4. DE CLYSTERE *siue Enemate.*

Clyster siue enema, est medicamenti genus, quod liquidũ intra intestina iniicitur per anũ. Vtilis est ad hæc octo.

1 *Molliendum aluum duritia cohibitam.*

2 *Irritandum vim execretoriam sopitam.*

3 *Vacuandos humores qualescunque.*

4 *Ventositates carminandas.*

5 *Dolores sedandos.*

6 *Adstringendam aluum.*

7 *Tergẽda inteſtinorum vlcera.*
8 *Conſolidanda eadem.*

Addi etiam poteſt ad alterandum, vt hîc.

R. lactucæ, ſcariolæ, roſtri porcini, foliorũ ſalicis an. m̃. i. florum violarum, nenupharis, an. p. i. fiat decoctio ad ℔. i. In colatura diſſoluãtur caſsiæ fiſtulæ ℥ i. olei violati & nenupharis an. ℥ i. ſ. camphoræ, ℈, i. fiat clyſter.

Clyſter mollitiuus.

R. quatuor remollitiuorum, parietariæ an. m̃. i. radicis altheæ, liliorũ alborũ an. ℥ i. ſeminis lini, fenigræci, aniſi an. ℥. ſ. ficuum pinguiũ numero iiij. fiat decoctio ad ℔. i. In colatura diſſolue caſsiæ fiſtulæ, mellis violati, butyri recẽtis

an.

an.℥.i.olei violati ℥ iij.fiat clyster.

Item mollitiuus clyster prædictis deficientibus sic fiet.

℞.olei tepefacti ℔.i.fiat clyster. Vel sic. ℞.olei,butyri recentis, an.℔.ſ.fiat clyster.

Clyster irritans vim sopitam.

℞. quatuor remollitiuorum an. m̃.i.seminis carthami ℥ i.anisi,fœniculi, carui,an.ʒ iij.fiat decoctio ad℔.i. In colatura dissolue hieræ simplicis, vel benedictæ,vel diaphœniconis, vel electuarij de succo,vel electuarij indi maioris ℥ ſ. mellis despumati, vel succi squillæ ℥ i. vel salis communis ʒ.ij. vel salis gemmæ ℈ i. aut ʒ.ſ.

Clysteribus additur à nonnullis

℥ i. ſucci betæ ad aluum ſtimulandã, vel ſucci betæ & caulium an. ℥ ſ. ſalis communis ʒ ij. vel ʒ i. ſ. ad mordicãdum, vel minus, certo tamen pondere pro ſenſu ægri facili, vel difficili.

Itẽ talis clyſter irritãs excretoriam facultatem optimè fit ex ſolo melle vel melle cum ſucco ſquillæ aut aliquo decocto.

Quòd ſi virtus expultrix cũ duritie fecum eſt torpida & ſopita, tunc fiat clyſter partim ex remollitiuis, partim ex irritantibus.

Clyſter vacuans humores.

Clyſteres qui vacuandis humoribus fiunt, variantur penes humorum differentias. Nam vbi humor

mor est crassus, frigidus, afficiens intestina, fiet sic.

R. quatuor remollitiuorum an. m̃.i. camomillæ, summitatum anethi, origani, calamenthi, abrotoni an. m̃.ſ. anisi, carui, cumini, ameos, seseleos an. ℥ſ. baccarum lauri, seminis rutæ an. ʒ ij. fiat decoctio. In colatura dissolue catholici & diaphœnici an. ℥ ſ. vel diaphœnici, vel benedictæ ʒ. vi. vel amborum an. ℥ ſ. sacchari rubri, mellis anthosati an. ʒ iij. vel ℥ ſ. olei anethi & camomillæ an. quart. ſ. vel olei rutæ ℥ i. olei anethi ℥ ij. vel olei liliorum ℥ ij. Fiat clyster. Si ventositas adsit, addes carminatiua: si dolor, anodyna, vt postea exemplis patebit.

Si autem biliosus humor & mordens clystere educendus est, tunc clyster fit ex euacuantibus eum, & partim mixtis inflammationem sedantibus. Vt,

R. maluæ, bismaluæ, violariæ, parietariæ, endiuiæ, chicoreæ, lactucæ, portulacæ an. m̃. i. si tanta opus sit frigiditate, quatuor seminum frigidorum maiorum conquassatorũ an. ʒ iij. vel ℥ ß. hordei integri, p. i. fiat decoctio ad ℔ i. in colatura dissolue caßiæ fistulæ, sacchari cõmunis an. ℥ i. vitellũ oui vnũ vel duos, olei rosati, vel violati vel cõmunis quar. i. fiat clyster.

Si ab humore melancholico pendeat talis paßio, sic fiat.

R. quatuor remollitiuorũ, foliorum

liorum buglossæ, borraginis, summitatum anethi, lupuli, fumiterræ an. m̃. i. melilo, camomillæ an. m̃. i. seminis carthami, polypodij quercini an. ℥ i. anisi feniculi an. ℥ ſ. fiat decoctio. In colatura dissolue, hieræ rufi, quæ non est in vsu, vel confectionis hamech ℥ ſ. vel catholici ℥ i. sacchari rubri vel mellis rosati, vel violati ℥ i. olei anethi, liliorum & violarum an. ℥ i. fiat clyster.

Clyster ad discutiendas ventositates.

℞. maluæ, bismaluæ, parietariæ, origani, calamenti, camomillæ, summitatum anethi an. m̃. i. anisi, carui, cumini, feniculi an. ℥ ſ. vel ʒ. vi. baccarum lauri, ʒ iij. vel

℥ ſ. ſeminis rutæ ʒ. ij. vel iij. fiat decoctio. In colatura diſſolue benedictæ vel diaphœnici vel electuarij indi maioris, quo hic non vtimur, ℥ ſ. Confectionis de baccis lauri ʒ iij. vel ℥. ſ. ſacchari rubri ℥ i. oleorum anethi, chamomillæ rutæ an. ℥ i. fiat clyſter.

Hiſce clyſteribus ad diſcutiendas ventoſitates oleum nucum ſalubriter imponitur, imò ex tali oleo fit clyſter. Inſuper vinum maluaticum Galeno cretenſe dictum cum tali prædicto clyſtere rectè miſcetur.

Signa contentorũ in inteſtinis flatuũ ſunt frequentes crepitus, qui fiũt quoties bullæ in inteſtinis rumpuntur. Fit autem bulla, vt

docet

docet Galenus particula ij. aphoris. Strangulati nondum mortui &c. ex aere clauſo cum humore.

Clyſter ad dolores ſedandos.

Doloris ſedandi gratia multifariã fit clyſter. Si cauſa ſit humor calidus erodens, exemplum prius datum eſt per frigida, vbi agebatur de clyſtere ad vacuãdos humores. Si aũt à cauſa frigida eſt dolor, ibidẽ etiã datũ eſt: à vẽtoſitate datũ eſt vltimũ. Si ex pluribus cauſis fiat dolor, fiat clyſter ex multis q̃ obuiãt iſtis cauſis. Verũ vbi doloris cauſa nõ ſatis conſtat, ſic fiat.

R. florum camomillæ, meliloti, ſummitatũ anethi, an. p. ij. fiat decoctio in lacte. In colatura diſſolue ſacchari albi, quia rubrũ mor-

dax est & stimulans, ℥ i.ſ. vitellos ouorum. ij. olei anethi camomillæ an. quart. ſ. fiat clyster. vel sic.

℞. olei camomillæ, anethi & violati an. ℥ iij. fiat iniectio per clysterem. vbi autem talibus oleis caremus, fiat ex oleo oliuarum ad quarta. iij. vel. ℔. i.

Clyster adstringens.

℞. lactis vstulati quartari. iij. vel ℔. i. amili siue amydi ʒ. ſ. vel ʒ. i. ad summum. gummi arabici vel dragacanthi vel amborum parùm vstulatorum an. ʒ. ſ. vel ʒ. i. vel ʒ. ij. boli armeni sanguinis draconis an. ʒ ij. olei rosati & camomillæ an. ℥ i. ſ. fiat clyster.

Si verò calidus humor erodens in intestinis est, aduersus eum talis

Clyster

clysterfit.

R.succorum plantaginis, arnoglossæ, cẽtinodie, portulacæ depuratorum (depurantur autem coctione aut residentia) omnium vel vnius horum quantum sufficit ro clystere, addẽdo de pulueribus prædictis: cũ illis iisde oleis fiat clyster.

Itẽ vbi neceßitas adest tunc clysteres fieri possunt ex decoctis illarum herbarum, vel ex aquis distillationis earundem, addẽdo aquam rosatam, vt.

R.aquarum arnoglossæ, plantaginis, rosarum, portulacæ, centinodiæ, quod sufficit. dissolue aliqua ex prædictis.

Notandum quòd in prædictis decoctionibus quandoque addũrut

ſemina et fructus ſtiptici modò acetoſitate careãt, quia tunc pũgerẽt & irritarẽt. Poſſumus igitur immiſcere ſemen myrti acetoſæ, portulacæ plãtaginis, ius cupreſſi, hippoſelinon id eſt caudam equinam & ſimilia.

Notandum inſuper olea nunquã imponenda clyſteribus ſi inteſtina vlcerata ſint, vt in dyſenteria vera, quanuis multi id neglıgãt, ignorantes oleum eſſe vlceribus inimicũ, vt tradit Galenus 3, & 4, methodi. Vinũ autẽ eſſe maximè amicũ. Adſtringũt coagula leporis vel hædi ad ℥ iij. ſorborũ, prunellorum, meſpillorũ, cydoniorũ an. ℥ ij. plus aut minus.

Clyſter ad detergenda vl-

cera

cera intestinorum.

R.hordei integri.p.ij.rosarum rubrarum, camomillæ, si dolor adsit, plantaginis an.p.i.fiat decoctio. In colatura dissolue mellis Rosati ℥ i. vitellum vnius oui vel duorum ouorum. fiat clyster.

Talis autẽ clyster dandus est semper ante adstringentes & consolidantes: cuius rei ratio in prõptu est.

Clyster consolidans vlcera.

Clyster consolidãs fit vbi tunicæ intestinorum nõ excernuntur, quia hoc est letale, & ideo non est opus clystere, sed sufficiet prognosticũ. R. succi plantaginis, arnoglossæ, portulacæ an.℥ iij. boli armeni, sanguinis draconis, amili an. ʒ. i.ſ. seui hircini vel caprini ʒ i. vel ℥ i.ſ. vel

℥ ij. fiat clyster. Quia verò seuũ hircinum probè dißolui non poteſt, ſed fere ſemper concreſcit intra inteſtina egrorum, ideo poteſt & debet dißolui cũ modico olei roſati, neque inde metus eſſe poteſt propter vlcera.

Item vnguenta conſolidantia, vt eſt vnguentum album quandoque liquantur & miſcẽtur, maximè vbi vlcera ſunt vicina, vel in craßioribus inteſtinis.

Ex lacte etiam loco ſuccorum probè fiunt cliſteres ob partem eius caſealem, quæ adſtringit & conſolidat. Nonnunquam & in his & in aſtringentibus clyſteribus vitelli ouorum ad duritiem coctorum diſſoluuntur.

De Syr-

DE SYRVPIS. 5.

Syrupus est medicamentorũ ſuccus cum ſaccharo aut melle eliquato decoctus ad ipſius ſacchari menſuram. Hic duplex ponitur à practicis, ſimplex qui vſualis dicitur, & cõpoſitus, qui appellatur magiſtralis. Simplices ſiue vſuales ſunt Syrupus roſatus, violatus, de endiuia, de nenuphare, capilli veneris, de abſynthio, de mẽtha, oxymel ſtilliticum, ſyrupus de eupatorio, de epithymo & de bizantiis. Dicuntur autem ſimplices non tam quòd vno ſimplici medicamento conſtẽt, quàm quòd ad vnam ægritudinem & vnum vſum inſtituuntur. Syrupus magiſtralis vocatur qui

compositus est ex variis medicinis respicientibus varias ægritudines. Verbi gratia si quis componeret syrupum ex absynthio & stæcade sumptis in æquali quantitate resultaret syrupus conueniens stomacho propter absynthium & capiti propter stæcadem. Est autẽ syrupus vtilis digerẽdis ante euacuationem humoribus vt scilicet facilius & felicius pharmaco euacuatorio pareant. Ideo solent à multis medicis ante pharmaca dari, quamuis nusquam legerimus id obseruasse veteres, sed omnem humorum coctionem naturæ commisisse. Vide comment. aphorismi, 9. lib. 2. Corpora cùm quispiam purgare voluerit, oportet fluida facere. Hoc autẽ volebat

lebat Hippocrates dicẽs, concocta medicari atque mouere non cruda. Et Galenus ad Glauconem lib.i. de cura tertianæ nothæ non vult absynthiũ dari antè diem ſeptimũ. Videtur ergo ſyrupi ſecũdũ veritatẽ deberi magis reliquiis humorum poſt pharmaca, quàm eorũ coctioni. Verùm id obſeruant plures vt humores craßi lenti & viſcidi ſirupis attenuantibus & incidentibus præparentur euacuationi (hoc enim vocant humores digerere) frigidi verò & adhærentes calidis & incidentibus & detergentibus præparentur ſyrupis. Vt ad materiam pituitoſam qualis eſt in febre quotidiana digerendam & præparandam eductioni.

Syrupus digestiuus materiæ pituitosæ.

R. quinque radicum aperitiuarũ mũdatarum & temperatarum in aceto per horas quatuor an. ℥ ſ. vel ʒ. iij. vel corticum quinque radicũ origani, calamenthi, hyſſopi, betonicæ, chamedryos, an. m̃. ſ. aniſi, feniculi, an. ʒ. ſ. paſſularum mundatarum ʒ. iij. ſtecados vtriuſque an. p. i. fiat decoctio. In colatura diſſolue mellis optimi quartaria iij. ſacchari albi ℥ iiij. fiat ſyrupus perfectè coctus. Capiat tria cochlearia cũ duplo aquæ liquiritiæ, vel cum ptiſana, vel cum aqua paſſularum vel aniſi.

Ad tenues & mobiles humores ſyrupus.

Tenues & mobiles humores eua cuationi præparantur quibuſdam incraſſantibus & motum cohiben tibus: qui ſi ferantur ad vias expul ſionis, vel in viis & ductibus, per quos excretio eorum aptè fieri po- teſt, contineantur, ſine aliqua præ- paratione vacuandi ſunt. Si verò extra hæc loca contineantur, fri- gidis ſyrupis æquabuntur, quorum formula ſequitur.

Syrupus ad incraſſan- dos humores.

R. ſyrupi de portulaca, acetoſæ, endiuiæ, nenupharis, de ribes, de berberis, de agreſta, cydoniorum, roſarum, vnius vel plurium ℥ vi. vtatur cum duplo aquæ fontis co- ctæ.

Fiet etiam commodè forma iulep in hunc modum.

R. ſyruporum roſarum, portulacæ, & acetoſæ an. ℥ i. ſ. vel ℥ ij. aquarum roſarum, arnogloſſæ, cichorij, vel endiuiæ, vel portulacæ vel acetoſæ, an. ℥. ij. aquæ coctæ vel vſtulatæ, maximè ſi adſit alui fluor, ℥ vi. fiat iulep clarificatum & aromatizatum cum ʒ. ij. cinamomi electi.

Canon.

Porrò ſi hi humores fluorem alui non fecerint, ſed accenſi febrem committant, tunc nec ſyrupis ſtipticis, nec aquis vtendum erit, ſed potius frigidis ſtipticitate carentibus, vt ſunt ſyrupi endiuiæ, portulacæ, violarum, nympheæ

pheæ, capilli veneris. Si verò putemus extinctionem maiorem esse debere, vt arceatur felicius putredinis materia, vtemur syrupis acetosis frigidis, vt sunt syrupus acetosus simplex, qui in vtraque causa tam calida quàm frigida exhibetur, etiam oxyzacharum simplex, syrupus de acetositate citri & de limonibus. Quòd si adsit fluor diarrheæ, à talibus humoribus calidis excitatus, syrupi acetosi non ministrantur, quia excoriant. Attamen syrupus de ribes, de berberis, cydoniorum, de succo acetosæ conceduntur, quia mediocrem habent acetositatem.

Ad humores calidos fiunt Apozemata vel syrupi magi-

ſtrates in hunc modum.

R. endiuiæ nouellæ non lotæ, adianti, capilli veneris, cichoreÿ, portulacæ, lactucæ, ſemperuiuæ, ſcariolæ, plantaginis, omnium, vel aliquorum duorum vel trium, an. m. ÿ. quatuor ſeminum frigidorum maiorum an. ʒ iÿ. radicis cichoreÿ, radicis acetoſæ, graminis ſolatri an. ℥. ſ. vel ʒ iii. fiat decoctio. Cui addi poſſunt ſucci aliquarum herbarum præſcriptarum depurati ad ſeſqui alteram vel ſeſqui tertiam partem decoctionis. In lib. i. colaturæ diſſolue ſacchari tabarzet ℥. vi. vini malorum granatorum ℥ i. ſ. vel aceti ℥. ſ. fiat apozema clarificatum & aromatizatũ cum ℈. ii. ſantali albi vel rubri vel ambo-

rum.

rum an. ℈.i. Quòd si syrupum perfectæ coctionis facere velis adde plus sacchari, & iube decoqui ad perfectionem vt seruari posit, cuius vsus erit cum duplo alicuius liquoris vt aqua cocta, aqua liquiritiæ, vel aqua aliqua herbarum prædictarum distillata. Distillatarum tamen aquarum vsum non multùm probo. Quòd si apozema non perfectè coctum sit, vt in primo exemplo factum est, per se erit dandum & sine alterius rei administratione, nec succi erunt adiiciendi, qui tantum in apozemate perfectè cocto debent adiici. Similes formæ fieri possunt ex syrupis æquantibus siue digestiuis materiæ frigidæ.

Syrupus ad humores melancholicos.

Syrupus de epithymo, ſyrupus de fumoterræ qui duobus modis conficitur, vno modo ex ſolo decocto vel ſucco fumiterræ, & tunc vocatur ſyrupus de fumoterræ ſimplex: Altero modo ſecundum deſcriptionem Meſue, & talis recipit myrabolanos caßiam & multa alia, qui compoſitus nominatur. Syrupus de bugloſſa, ſyrupus de borragine, ſyrupus de ſcolopendria, qui aperit & ſoluit obſtructiones lienis, ſyrupus violatus quia potenter humectat.

Simplices medicinæ, quibus componuntur ſyrupi iſti, ſunt hæ, borrago, bugloſſa, fumus terræ, lupulus,

lus, epithymum & similia quæ coctionem talis humoris respiciunt.

Ex prædictis possunt fieri syrupi, apozemata, iulep, decocta ad has intentiones assequendas. Frequenter autem fiunt syrupi laxatiui pro expurgatione pituitosæ materiæ & spuriæ, simul & atribilariæ, quãdo morbi ex illis excitati diuturniores sunt partim ad concoctionem crudorum, & partim ad excretionẽ putrium, aut semiputrium, vt in longis febribus.

Syrupus laxatiuus ad materiam pituitosam & febres nothas.

℞. radicum apii, feniculi, petroselini mundatarum, an. ℥ iij. hysso-

pi, origani, calamẽthi an. m̃. ſ. ſeminis carthami ℥ iii. polypodii quercini recentis ℥. ii. aniſi, feniculi, anethi an. ʒ. i. ſ. liquiritiæ raſæ ʒ. iii. paſſularum mundatarum ℥. ſ. trium florum cordialium an. p. i. fiat decoctio colata ad ℔. i. vel ℔. i. ſ. In qua infunde agarici recenter trochiſcati. ℥. i. ſ. foliculorum ſene mundatorum ℥ ii. poſt decem horas fiat colatura, fortiter exprimendo. Cui adde ſyrupi violati, ſyrupi de byzantiis, & ſacchari albi. an. ℥ iiij. fiat ſyrupus perfectè coctus & aromatizatus cum ʒ. i. cinamomi electi & cum ſirupo vno xyloaloes. Doſis huius ſyrupi ex ratione ingredientium poteſt eſſe ℥ i. ſ. quæ quarto aut quinto

quo-

quoque die cum duplo hydromelitis, id est aquæ mulsæ vel alterius decocti exhiberi poterit.

Consimili ratione poterunt laxatiua præsentem syrupum ingredientia augeri vel minui pro ratione quantitatis syrupi conficiendi. Nam præsens syrupus pro sex, septem vel pluribus dosibus instituitur. Posset ergò fieri seruata ratione proportionis pro vna, duabus aut tribus pluribúsue dosibus.

Haud dissimili ratione fit syrupus laxatiuus pro materia biliosa spuria, vt pote vitellina, quæ febres difficilis eradicationis committit.

Syrupus laxatiuus ad ma-

teriam biliosam spuriam.

R. radicum apij feniculi mundatarum & in aceto temperatarum per vnam noctem an. ℥. ß. hyssopi, capilli veneris, adianti polytrichi, scolopendriæ, endiuiæ, cichoreæ an. m. ß. vel m. i. quatuor seminum frigidorum maiorum conquassatorum an. ʒ. ij. vel ʒ. iij. anisi, liquiritiæ rasæ an. ʒ. iij. passularum mundatarum ℥. ß. trium florum cordialium an. p. i. fiat decoctio in qua infunde agarici recenter trochiscati. ʒ. vi. foliculorum sene mundatorum ℥. i. in colatura dissolue syrupi capilli veneris & violati an ℥ iij. sac-

chari

chari albi ℥ iiij. fiat ſyrupus perfectè coctus ponendo in fine expreſsionem ℥ ſ. rheubarbari electi infuſi vt decet, quæ expreſsio coquatur lẽtiſsimo igni ſine flamma & fumo vſque ad perfectionem coctionis. Doſis eſt ℥ ii. vel ℥ i. ſ. cum duplo decocti endiuiæ & cichorij vel liquiritiæ, vel cum duplo ſeri lactis caprini. Syrupus iſte eſt pro quinque aut ſex doſibus. Quòd ſi prima doſis non ſatiſfaceret intentioni, aliquid diſſolui poteſt quod quidem poteſtatem habeat excernendi humorem quem volumus educere, vt gratia exempli.

℞. ſyrupi prædicti ℥ i. ſ. ſeri lactis

caprini ℥ iij. fiat dosis. & si inde non sequatur expectatus effectus, addam vel caßiæ fistulæ. ℥ ſ. vel dia prunis laxatiui. ʒ. i. vel. ʒ. ij. vel dia phenici ʒ. i. ſ. vel etiã aliquid rheubarbari. Idem efficiendum erit in exemplo syrupi facti pro pituita euacuanda.

Syrupus ad atram bilem.

R. succorum lupuli, fumiterræ, sed amarum est, buglossæ, borraginis, pomorum dulcium depuratorum an. ℥ iij. vel ℥ ij. (Depurantur autem dupliciter vel per decoctionem & clarificationem, vel per residentiam) Polypodij quercini recentis ℥. ij. vel ℥ iij. tamarindorum pinguium ʒ i. epithymi cretensis positi in fine decoctionis ℥ ij. sco-

ij. scolopendriæ, adianti, trium florum cordialium an. p. i. fiat decoctio colata ad quartaria tria, in qua infunde foliculorum sene mũdatorum ℥ iij. fiat expreßio quæ misceatur cum prædictis succis. Postea addantur Syrupi violati ℥ vi. Syrupi de buglossa, sacchari tabarzet an. ℥ iij. Fiat syrupus perfectè coctus & aromatizatus cum ʒ. i. Cinamomi & ℈. i. zinziberis albi & rasi. Dosis ℥ ij. cum aqua buglossæ vel lupuli vel fumiterræ vel sero lactis

6. DE IVLEP.

IVlep non multùm differt à syrupo, nisi quòd leuius coquitur quã

syrupus, & quòd fiat absque permixtione alicuius decoctiōis quēadmodum syrupus fieri consueuit. Siquidem fit vel ex aqua infusionis aut distilationis, vel ex succo alicuius simplicis medicamēti. Vt,

R. aquæ infusionis rosarum, vel aquæ infusionis violarum ℥ v. sacchari ℥ iiij. coque cum facilitate, et fiat Iulep. Vtatur cū duplo vel triplo aquæ coctæ refrigeratæ. vel sic,

R. aquæ rosarū ℥ viij. sacchari ℥ iiij. Coque cum facilitate. fiat Iulep. vel sic,

R. succi rosarū vel succi violarum ℥ vi. sacchari ℥ iiij. Coque cum facilitate. Fiat Iulep.

Similiter ex aliis rebus vel calfacientibus, vel aperientibus vel ad-

adstringentibus fieri poterunt Iulep. Medici tamen vulgò appellant Iulep, syrupum dissolutum cum aqua cocta, dicentes.

R. syrupi rosati, vel syrupi violati, vel syrupi capilli ven. vel alterius ℥ iij, aquæ coctæ ℔. ſ. misce. fiat Iulep.

7. DE DOSI SIue *Potu.*

Dosis siue Potus est medicina laxatiua dissoluta cum aliquo liquore & data in potu. Sunt autem eius plures differentiæ pro diuersitate humorum vacuãdorum. Pharmaca simplicia educentia pituitam sunt. Agaricum, *Turbith,*

Chartamus., Calocynthis & alia ex Mesue requirenda. Composita sunt Diaphenicõ in forma opiatæ. Diacarthami in forma lozengiarum. Electuarium de citro. Electuarium indũ maius & minus, Benedicta, hiera simplex, Hiera composita, & similia. Hec tamen composita sunt, vt vnicum & singularem humorem non vacuent, sed mixtum cum alio humore, puta bile flaua vel atra. Dantur autẽ pharmaca sub diuersis formis, In forma potabili pro vnica dosi seu vice vna: in forma boli, vt dicemus postea: in forma electuarij liquidi vt opiatæ, solidi, vt lozengiæ sub forma syruporũ, vel apozematis, sub forma etiam pul-

ueris

ueris & pillularum.

Forma potus.

R. diaphenici, ℥.ſ. vel ʒ. vi. ſi robuſtior ſit æger. diſſolue cum aqua decoctionis liquiritiæ , paſſularũ & aniſi quantũ ſufficit: fiat doſis cũ ſyrupi violati ʒ vi. vel ℥ i. vel diſſolue cum colatura cõmuni & fiat doſis, vel diſſolue cũ hydromelite, vel diſsolue cũ quibuſdã aquis diſtillatis, vt aqua lupulorũ bugloſſæ, cichorij & ſimilibus: vel diſſolue cũ decocto ſiue brodio pulli, vel cum ſero lactis, vel ſic.

R. trium florum cordialium an. p. i. prunorum damaſcenorum, iuiubarũ, ſebeſten an. quatuor nu. liquiritiæ raſæ ʒ. i. ſ. aniſi ʒ. i. fiat decoctio colata pro vna doſi. In qua

dissolue diaphenici ℥ vel ʒ. ſ. vi. syrupi violati ℥ i. fiat dosis.

Si aliud electuariũ laxatiuũ addere velis, subtraham de quantitate vnius, & alterius quantitas cõsimilis addetur, vt si dixero, diaphenici & diacarthami. an. ʒ. iij.

Formula potus seu dosis, cuius decoctio recipit quædam pituitam vacuantia.

R. passularũ mundatarum ℥ ſ. seminis carthami, polypodij quercini an. ℥ ſ. vel ʒ. vi. anisi, fœniculi, liquiritiæ rasæ an. ʒ. i. ſ. foliorũ hyssopi ʒ i. Fiat decoctio in qua infunde agarici recenter trochiscati ʒ. i. vel ℈ iiij. vel ʒ. i. ſ. In colatura dissolue diacarthami vel diaphenici vel benedictæ ʒ. iij. vel ℥ ſ.

sy-

ſyrupi violati ℥ i. Fiat doſis.

Ad choleram euacuandam ſimplicia.

Cholerã euacuãt Succus roſarũ, Violæ, Tamarindi, Mãna, Diagredion, id eſt, ſcammonea præparata. Pſiliũ, Rhabarbarũ, Mirabolani.

Caßia fiſtula purgat tã cholerã quàm pituitã. Tenuem choleram & aquam citrinam educunt ſuccus roſæ & ireos.

Compoſita autem ſunt electuarium de ſucco roſarũ. Diaprunis laxatiuum. Diaprunis ſimplex. Trochiſci de violis qui raró ſunt in vſu.

Formula potus ſoluentis bilẽ.

℞. tamarindorum pinguiũ ℥ i. trium florum cordialium an. p. ſ. liquiritiæ raſæ ʒ. i. ſ. prunorum damaſcenorum ſex nu. Fiat deco-

ctio ĩ parua quãtitate aquæ, in qua exprimãtur fortiter tamarindi. In colatura dissolue caßiæ fistulæ recentis ℥ i. vel ʒ. x. Fiat dosis.

In simili colatura dissoluere potes ℥ ſ. vel ʒ. vi. diaprunis simplicis cum ʒ. i. ſ. vel ʒ. ij. diaprunis laxatiui.

Si verò timeatur nocumentum ex diagredio, & æger diues sit, loco diaprunis laxatiui expreßio. ʒ. i. vel ℈ iiij. vel ʒ. i. ſ. dissolui poterit.

Aduerte quòd talis potio valet in febribus cholericis & in his febribus in quibus timetur phrenitis, valẽtißima est. Nã ab ea præstatur auersio simul & refrigeratio.

Loco præsentis decoctionis seu colaturæ

colaturæ possunt dissolui medicinæ laxatiuæ in colatura communi vel cum aqua fructuū, vel cū hydromelite vel cū aquis distillatis, vel endiuiæ, cichoreæ, lupulorum vel cum brodio pulli, vel sero lactis.

Formula Dosis communis in principio febriū biliosarum præsertim tertianarum.

R. passularū mundatarū ʒ.iij. liquiritiæ rasæ, anisi, an. ʒ. i. prunorū damascenorū sex nu. tamarindorū. ℥ ſ. triū florū cordialiū, chicoreij, endiuiæ nouellæ an. m̄. i. Fiat dcoctio colata pro vna dosi. ĩ qua dissolue caßiæ fistulæ recentis ℥ i. vel ʒ. vi. expreßionē ʒ. i. vel ℈. iiij. vel ʒ. i. ſ. Rheubarbari electi infusi vt decet syrupi violati ℥. ſ. vel,

ʒ. vnã fiat dosis. Detur mane ante prandium per quinque aut sex horas in die minoris afflictionis.

Si cholera mixta est cum phlegmate, pro ratione mixtionis fiet mixtio soluentium bilem cum soluentibus pituitam.

Spica nardi quæ solet semper cum rheubarbaro iungi, ingrata est ventriculo. Item potenter soluit oppillationes, vt quæ vomitum ciet & in mulieribus prægnantibus menses fortiter prouocat. Quare putant nonnulli eam non debere misceri reubarbaro in medicinis prægnantiũ vel eorũ qui proni sunt ad vomendum. Ob id si miscenda sit,

suffi-

sufficiunt grana tria vel quatuor pro ʒ.i.rheubarbari.

Dosis sub forma syrupi pro delicatis.

Delicatis qui ab omnibus medicinis abhorrent fit dosis sub forma syrupi pro duabus aut tribus vicibus, aut etiam pro vnica dosi hoc pacto, præsertim ad tertianam exquisitam.

R.endiuiæ nouellæ, cichoreæ an. m̃.ſ. trium florum cordialium an. p.ſ.liquiritiæ rasæ ʒ.i.ſ.primorum damascenorum sex numero; tamarindorum pinguium ʒ.vi.anisi ʒ.ſ. fiat decoctio colata ad ℥ iij. Vel dicere potes. Fiat decoctio pro vna dosi. In qua dissolue syrupi violati & endiuiæ an.ʒ.vi.vel ℥.

ſ. ſacchari albi ℥ i. expreſsionem ʒ ij. rheubarbari electi infuſi vt decet ſine ſpica: fiat ſyrupus longus, id eſt quaſi ſub forma apozematis, coctus ſupra prunas, ſine fumo, longo tempore, fortiter exprimendo rheubarbarũ in pecia pãni linei ligatum. Clariſic. Aromatizet. fiat doſis ℥ i.ſ. multiplicatur pro duabus aut tribus doſibus omnium ſeruata proportione. Quòd ſi ſyrupum vis facere diu conſeruãdum, decoque ad perfectionem & ex illo ſyrupo dabitur ℥ i.ſ. vel ℥ ij. cũ ſero lactis, vel decocto ſeruiẽte tuo propoſito.

Etiam addi poteſt aliquid ſene in infuſione, præcipuè ſi choleã aduſtam ſubdominari putaueris,

vel

vel si pleniorem effectum medicinæ desideras.

Dosis ad febres nothas, præsertim tertianas.

R. *endiuiæ nouellæ, cichoreæ, adianti, scolopendriæ an. m̃. i. quatuor seminum frigidorum maiorum an.* ʒ *iij. seminis carthami* ℥ *i. ß. polypodij quercini* ℥ *ij. tamarindorũ pĩguiũ* ℥ *i. ß. seminis endiuiæ, scariolæ, liquiritiæ rasæ an.* ʒ. *ij. passularũ mãdatarũ* ʒ. *p. prunorũ damascenorum, duodecim numero trium florum cordialium an. p. i. fiat decoctio ad* ℔. *i. vel* ℥ *viij. In qua infunde foliorum sene mundatorum* ℥ *i. ß. agarici recenter trochiscati* ℥ *i. In expreßione colata dissolue syrupi violati & capilli.*

veneris an. ℥ iij. ſacchari albi ℥ ij. fiat ſyrupus coctus ſupra lentum ignem ſine fumo, ponendo expreſſionem ʒ. vi. rheubarbari electi infuſi vt decet, fiat ſyrupus perfectè coctus & aromatizatus cum ʒ. ſ. cinamomi & ℈ ij. ſantali rubri: reſeruetur in vaſe terreo aut vitreo. Doſis prædicti ſyrupi erit quarta pars illius, puta ℥ ij. quæ diſſolui poterunt cũ ſero lactis caprini vel aqua decoctionis cõmunis colaturæ, vel cũ aquis decoctionis vel diſtillationis cichoreæ aut endiuiæ. Ego tamẽ Gorræus aquas diſtillatas nõ probo. Quòd ſi prædicta doſis aluũ ſufficiẽter nõ ſubduxerit, ſecundæ doſi cõmodè addi poterit infuſio ℈ ij. aut ʒ. i. rheubarbari

bari electi vel aliquid diaprunis laxatiui, vel electuarij de succo rosarũ: exẽpli gratia, ℞. prædicti syrupi ℥ ij. expreßionem ℈.ij. rheubarbari electi, vel diaprunis laxatiui ʒ.i.ſ. vel ʒ.ij. seri lactis ℥ ij. vel quantum sufficit. fiat dosis.

Aduertendum quòd prædictus syrupus potius exhiberi debet in tertianis nothis quàm exquisitis & legitimis, quòd hæ sunt paucorũ paroxysmorũ & breui tempore finiũtur, ille verò longæ & plurimorũ paroxysmorum, adeo vt ab vno æquinoctio ad alterum vsque nõnũquã protẽdãtur. Ad hæc tertianæ puræ ex bile syncere fiũt, nothæ verò ex spuria sunt cholera. Hinc carthamus & agaricum vacuantia pituitam, foliculi se-

ne vacuãtes atrã bilẽ in prædicto syrupo simul cũ rheubarbaro vacuãte choleram ingrediuntur, quò materia nothas febres faciens ex longis interuallis vacuetur.

Nõ ergo quoque die vel tertio vel quarto quoque die sed pluribus intermissis diebus dosis vna exhiberi debet, conformiter ad doctrinã Auicennæ de cura tertianarũ notharum.

Ad melancholium humorem educendũ simplicia.

Atram bilem euacuant lupulus fumusterræ, Epithymus cretẽsis. Polypodiũ quercinum, foliculi sene, lapis lazuli, myrabolani nigri seu indi, lapis armenius, helleborum nigrum, & millealia ex

me-

mesue petenda.

Composita autem atram bilem euacuãtia sunt catholicon seu diacatholicon, diasenæ, catharticõ imperiale, hiera ruffi, cõfectio samec. Pilulæ de fumoterræ, Pilulæ de lapide lazuli, Pilulæ de quinque generibus myrabolanorum, de epithymo, de helleboro, Pilulæ, quarũ dosis, est ʒ.i.

Alijs autem compositis medicinis raro possumus vbi ob amarorem quo gustum afficiunt: omnia enim electuaria excepto catholico sunt mali gustus, & ob id sub forma potabili conficiuntur.

Formula dosis ad atrã bilem.

R. fumiterræ, summitatum lupuli an. m̃.i.ſ. triũ florum cordialium an. p.i. passularum mundata-

rum ʒ.iij. vel ℥ ſ. polypodij querci-ni recentis ʒ.iij. cuſcutæ, epithymi cretenſis an. ʒ. iij. aniſi, liquiritiæ raſæ an. ʒ.i.ſ. fiat decoctio, in qua infunde foliculorũ ſene mundato-rũ ʒ.ij. vel ʒ.iij. in expreſſiõe colata diſſolue diacathelici ℥ i. vel ʒ. ℈. ſyrupi violati ℥ i. fiat doſis.

Hic ſyrupus violatus & flores cordiales miſcentur vt ſiccitas ſe-ne & epithymi cõtẽperetur. Si ve-rò exquiſitius atram bilem purga-re volumus, ponemus hieram ruf-fi, cuius doſis eſt ℥ ſ. in qua helle-borum ingreditur qui in vſu apud Pariſienſes non eſt, vel cõfectio-nis hamec ℥ ſ. quæ amariſſima eſt ob copiam colocynthidos.

Aduerte quod medicinæ ſoluen-

tes

tes atram bilē vtiliter dissoluuntur cū sero lactis caprini vel cū aqua decoctionis vel infusionis prædictarum rerū ingredientium dosim præscriptam, vt exēpli gratia. R. omnia illa vel partem bonam eorum quæ in præcedente dosi scripta sunt, postea dices, fiat decoctio in sero lactis caprini, & in colatura infunde foliculorum sene &c. & cum aliquibus prædictis electuariis confice dosim pro natura & robore ægri. vel sic,

R. foliculorum sene mundatorum ℥. iij. infundantur in sero lactis caprini per noctem & in expreßione colata dissolue catholici ℥ i. vel ℥. ß. vel ℥. i. ß. fiat potus.

Nota quod epithymus ſuſtinet decoctionem, ob id poſſumus ſic ſcribere. R. epithymi cretenſis ℥ i. bulliat cum ſero lactis caprini, poſtea coletur & exprimatur fortiter & cum ℥ i. ſyrupi violati fiat doſis: quæ ſi parum ſufficiens videatur, adde aliquid catholici.

Hanc potionẽ conſulit Galenus 13. therapeutices, qua putat cancros & omnes morbos melãcholicos præcaueri, ſed quatuor dracgmas ſolùm ponit, quæ nullum præſtant effectum, quia bonum epithymum, vt puto, non habemus, quarè ponatur ℥ i. pro quantitate, quo fiat cõmodior executio illius. Hanc *ſententiam ſequuntur omnes authores qui in ſuis libris pra-*

cticis

ēticis seu epitomis ad elephantiã, quam vulgò lepram vocant: huius meminerunt, & ad curã elephantiasis iam factæ.

De Gallo decrepito.

Ad morbos tũ ex atra bile tum ex pituita genitos plurimũ valere Galli decrepiti decoctũ plerique arbitrantur. Præcipuus *vsus illius est ad colicos dolores ex causa pituitosa & partim flatuosa. Itẽ & ad morbos pectorales, puta spirãdi difficultatẽ. Itẽ ad morbos articularios ex frigida materia subortos. Paratur autẽ ad colicã partim pituitosã, partĩ vẽtosã hũc in modũ.*

R. hyssopi, calamenthi an. m̃. i. passularum mũdatarum ℥ i. ſ. anisi, feniculi, carui an. ʒ. vi. seminis

carthami ℥ ij. polypodij quercini recentis ℥ i. ſ. trium florum cordialium an. p. i. florum camomillæ p. ſ. fiat decoctio ponendo omnia in ventre Galli decrepiti præparati vt decet, infuſis in fine decoctionis foliorum ſene mundatorum ℥ ij. ſ. agarici recenter trochiſcati ʒ. -e. fiat colatura ad libras ij. quæ reſeruetur.

Item R. prædictæ decoctionis ℥ iiij. ſyrupi violati ℥ i. ſ. fiat doſis.

Notandum quòd ſi robuſtior fuerit æger vel contumax, ſolutioni aliquid diaphœnici adijci poteſt vt ʒ. i. ſ. vel ʒ. ij. vel tantundem benedictæ.

Aduerte etiam quòd agaricum ſuſpectum

ſuſpectum eſt colicis vt plæri-que arbitrantur, tum quòd ſi per clyſteres ſubſtantia eius iniicia-tur, ſuæ ſubſtantiæ leuitate inte-ſtinis adhærens ea pungit & ſtimulat, fluxionémque ad ipſa excitat, ac deſyderium deſiden-di frequens parit, tum quòd vir-tutem habet è longinquis parti-bus attrahendi humores, & ob id Democritus medicinam fami-liæ, vt teſtis eſt Meſue, vocauit.

Non rectè igitur dolore affe-ctis inteſtinis adhibetur, quia fluxionem alioqui prohibendam efficit. Quare conſulo in talibus caſibus aufferendum eſſe aga-ricum.

Inſuper aduertendum quòd ca-

momilla aptè his decoctis imponitur: etſi enim inſolens ſit apud medicos illius vſus, certū tamē eſt illius ſolius decoctū in iuſculo cappi vel pulli omnibus internis doloribus valētißimū eſſe, præſertim colicis & nephriticis, vt multi cum ſua ſalute experti ſunt.

Aqua diſtillationis camomillæ ad eoſdem vſus exhibetur, valentius tamen eſt decoctum, quàm diſtillatio. Amaror decoctionis mitigari poteſt ſaccharo pro delicatioribus.

Decoctū Galli etiam ad morbos pectoris & dyſpnæas conueniēter exhibetur, medicinis pectoralibus cum ipſo decoctis, vt.

℞. hyſſopi, enulæ campanæ an.

m̃.i. partem tertiam, ſaturiæ m̃.i. quartam partem, vngulæ caballinæ m̃.i. ſeminis carthami, polypodij quercini recentis an.℥ ij. aniſi, liquiritiæ raſæ an.℥ ſ. radicis ireos, radicis enulæ an. ʒ. iij. vel ℥ ſ. ficuum pinguium non rancidarum, quatuor vel ſex numero, dactylorum pinguium mundatorum à pelliculis iiij. numero, iuiubarum ſebeſten an. xij. numero, paſſularum mundatarum ℥ i.ſ. trium florũ cordialium an.p.i. fiat decoctio in vẽtre Galli decrepiti venati & præparati vt decet, ponendo in fine de agarico & de foliculis ſenę, quantum propoſito conuenire videbitur.

Sed nota quãdò agaricum in hoc

casu commodè imponitur, fiunt & ad omnes superfluitates medicinæ sub aliis formis vtpote sub forma electuarij liquidi id est ad formam opiatæ vel solidi id est ad formam electuarij per lozẽgas siue tabulas.

8 DE BOLO.

Bolus est medicina laxatiua in forma mediocriter solida, quæ per frustula deuoratur.

Paratur ex rebus variis pro ratione humoris vacuandi, sed modus conficiendi simplicißimus est ex medulla caßiæ fistulæ, hunc in modum.

R. medullæ caßiæ fistulæ recenter

cẽter extractæ à cãna pingui ʒ. vi. vel ℥ i. facchari quantum sufficit: fiat bolus.

Si verò timetur nocumentum ex caßia, vt dolor vehemens intestinorum à quo nonnunquam syncope excitatur, vt quibusdam intestina debilia habentibus, talibus non est exhibenda caßia, nec per bolum nec per clysteres. Ob id æger interrogandus est quomodo ex caßia se habeat, antè eius exhibitionem. Putant verò nonnulli authores hoc nocumentum à caßia remoueri, si aliquid addatur granorũ berberis, vel sacchari rosati, putãtes ex stipticitate eorum ventrẽ & intestina roborari, impedirique dolorem, quem facit

caſsia ſuo lentore & remollitione. Alij aliquid laxatiuum miſcent cum caſsia, quod tarditatem ſolutionis acceleret, & vt citius elabatur & deſcendat. Primi ſic bolos inſtituunt, & vtiles ſunt morbis renum.

R. medullæ caſsiæ fiſtulæ recẽter extractæ ℥ i. vel ʒ. ℞. granorum berberis ℈. ſ. cum ſaccharo roſato: fiat bolus. Alij adiiciũt ℈. ij. aut ʒ. i. aut ʒ. ij. diaprunis laxatiui, vel electuarij de ſucco roſarum, vt exempli gratia.

R. medullæ caſsiæ fiſtulæ recenter extractæ ʒ. vi. diaprunis laxatiui ʒ. ij. ſacchari roſati tabulati quãtum ſufficit: fiat bolus.

Notandum

Notandum est quod nonnulli ob ventositates, quas parit in intestinis, addunt cum bolo caßiæ aliquid pulueris anisi, & rectè, vt ℈.i. vel ʒ.ſ.

Formula boli bilem educentis.

℞. Caßiæ fistulæ recenter extractæ à canna pingui ʒ. vi. vel ℥.i. pulpæ tamarindorũ pinguiũ ʒ. i.ſ. rheubarbari electi ʒ.ſ. vel ℈. ij. vel ʒ.i. ſacchari quantum ſufficit: fiat bolus. Si verò pauper ſit, loco rheubarbari fit bolus cum ℥ ſ. vel ʒ. vi. caßiæ & ʒ.ij. diaprunis laxatiui, & cum ſaccharo.

Formula boli ad atram bilem.

R. catholici ℥ i. vel. ʒ. ℈. cum saccharo albo fiat bolus, vel.

R. catholici ℥ ſ. vel ʒ. vi. confectionis samech ʒ. i. vel. ʒ. i. ſ. cum saccharo fiat bolus.

9 DE PILVLIS.

Pilulæ dantur ad euacuationem cuiuscũque humoris. Ad pituitam quidem prædominantem seu choleram notham.

Pilulæ aggregatiuæ maiores secundum descriptionem Mesue.

De agarico
De rheubarbaro
Stomachicæ
De hiera simplici

De

De hiera composita, quæ caput respiciunt

Cocciæ, quæ dictæ sunt à granis cocci, non à capite vt putant,

Aureæ,

Elephanginæ,

Sine quibus,

De hermodactilis maior, & minor,

Fœtidæ, maior, & minor,

De serapino,

De sarcocolla,

Verùm postrema hæc quatuor pilularũ genera magis corruptis & fœtidis humoribus accõmodantur. Sic & arthreticæ maiores & minores, illæ quidem, quando pituita, hæ verò quando cholera articulariis morbis dominatur, quomodo et

pilulæ de hermodactylis maiores & minores dedicantur.

Pilulæ ad choleram purã mille reperiuntur quæ eam ſolam vacuant, ſed nonnullæ eam magis reſpiciunt quæ ſpuria eſt vel multùm mixta cum pituita, vt.

Pilulæ de rheubarbaro,
De hiera ſimplici
aggregatiuæ
De agarico.
Ante cibum
Imperiales.

Doſis pilularum ferè maxima eſt ad ʒ. i. ſ. ex qua formãtur pilulæ nouem cum aliquo ſyrupo conuenienti, vt ſyrupo endiuiæ, ſyrupo capilli veneris ſyrupo de ſtœcados,

ſtœcados, vel etiam cum oxymelite aut hydromelite, aut cum ſucco aliquo.

DE APOZEMATE. 10.

APozema eſt decoctio medicamentorum leniter facta ad humorum concoctionem ſiue præparationem & interdum ad euacuationem. Variè fieri poteſt & ad diuerſas intentiones, vt ad calefaciendũ, refrigerendum, humectãdum, ſiccandum, aperiendum, adſtringẽdum, attenuandum, incraſſandum, prouocandos menſes, & vrinas ex medicamentis propriis & conuenientibus, & ex eorum radicibus, foliis, fructibus, ſeminibus, prout

proposito tuo videbitur expedire. In summa nõ differũt apozemata à syrupis nisi coctione, quæ in syrupis fieri solet lõga & ad perfectionem, in apozematis autẽ lenis. Itaque syrupi diutius reseruari possũt, sed apozemata paucis tãtũ diebus.

Formula apozematis ad humorem biliosum.

R. cichoreæ, endiuiæ, cuscutæ, adianti an. m̃. s. radicum acetosæ graminis an. ℥ s. quatuor seminum frigidorum maiorũ mundatorum an. ʒ. i. trium florũ cordialiũ an. p. i. fiat decoctio ad ℔. s. In colatura dissolue syrupi violati vel syrupi acetosi vel syrupi de limonibus, vel etiam sacchari albissimi ℥ iij. fiat apozema clarificatũ & aromatizatum

cum

cum ℈.ij. vel ʒ.i. cinamomi electi pro duabus dosibus. Similiter fieri possunt apozemata ad alios humores, quorum materia petenda est ex capite de syrupis.

Nota quòd in confectione apozematũ satis est pro ℥ iij. vel ad summùm pro ℥ iiij. decoctionis addere sacchari vel syrupi ℥.i.

Possunt etiam fieri apozemata laxatiua sicut & syrupi addendo laxatiua in ipsa decoctione, vel infundendo ea post decoctionem factam: vide exempla supra capite de syrupis. Sunt enim illis similia, eo tantũ excepto vt diximus, quòd apozemata post dissolutionem sacchari vel Syrupi vlterius coqui nõ debent.

DE MVLSIONE II.

MVlsio, ex seminibus mundatis, vel fructibus, vel vtrisque fit nonnunquã ob sitim extinguẽdã & pectoris pulmonisque inflammationes & ad morbos renũ aut vesicæ, vel in ischuria, id est vrinæ retentione, stranguria, id est vrinæ stillicidio, vel ardoribus.

Formula mulsionis.

R. quatuor seminum frigidorum maiorum recentium & mundatorum an. ʒ. iij. vel ℥. ſ. amygdalarum dulcium excorticatarum in aqua frigida ℥ i. terantur omnia in mortario lapideo, cũ aqua fontis prius cocta, & fiat colatura ad ℔. i. quæ in vase vitreo seruetur.

Præ-

Præcedens emulſio valet ad vrinæ ardores ſiue ſtrangurias ſi mane exhibentur ℥ iiij vel . vi. antè prandiolum per tres vel quatuor horas. Item antè cœnam per duas aut tres horas.

Eadem quantitas vel paulò minor exhiberi poteſt præmiſſa lozenga vna diadragacanthi frigidi, in quo prædicta ſemina & gūmi & multa alia ingrediuntur. Quòd ſi in prædictis cauſis infrigidatione maiori opus eſſe putemus, ſemen portulacæ, lactucæ, papaueris albi mulſioni miſceatur.

In cauſis verò pectoris pineæ recentes non rancidæ addantur amygdalis dulcibus & ficubus recentibus, mox exhibita lozenga vna

electuarij diairis simplicis vel diairis salomonis.

Etiam prædictæ mulsioni commodè miscetur aliqua quantitas sacchari, vel syrupi alicuius tuo proposito apti, sicut Ruellius ad vrinam hominis saniosam facere solebat, vt.

R. seminis papaueris albi, quatuor seminum frigidorum maiorum aut amygdalarũ dulcium an. ℥ ß. terantur in mortario cum aqua decoctionis liquiritiæ quãtum sufficit: in colatura dissolue syrupi violati, capilli veneris, myrtillorum an. ℥ i. fiat mulsio pro duabus vicibus, & capiat mane horis quatuor antè prandiolum.

DE PVLVERE. 12.

PVluis fit ex ſeminibus, radicibus & mineralibus contuſis leuiſsimè & addito ſaccharo vt ſint magis grati. Et ad pleraſque intentiones adhibentur, quarũ communiſsima eſt poſt paſtũ, ad iuuandam concoctionẽ, vel ad reprimẽdos vapores qui ferũtur in cerebrũ, vel ad vtrũque, ſicut plerũque fit.

Puluis ad iuuandã concoctionẽ.

℞. ſeminis aniſi feniculi an. ʒ. i. ſeminis citri cinamomi liquiritiæ roſæ an. ℈. i. margaritarum electarum raſuræ eboris an. ʒ. ſ. ſacchari roſati quantum ſufficit: ſiat puluis ſubtilis de quo capiat poſt paſtus vnum cochleare. Qui verò puluis ad reprimendos vapores conficitur

idem etiam valet ad iuuãdam concoctionem, vt iste.

R. coriandri præparati ʒ.i.ſ. raſuræ eboris, coralli rubri cornu cerui vſti an. ℈.i. cinamomi ℈.ſ. ſacchari roſati quantum ſufficit. fiat puluis qui detur poſt paſtum. Proſunt etiam ad alia multa, vt lumbricos puerorum, adſtrictionem ventriculi & robur, contrà peſtem, ex materia propria, & tales antè cibum exhibentur vel ſoli, vel cum vino, vel ſuper toſta panis in vino madefacta. Aliquando etiam dantur ad corroborationem virtutum omnium in febribus malignis & in magna imbecillitate virium.

R. raſuræ cornu vnicornis grana quatuor, quinque vel ſex raſu- ræ

ræ eboris, margaritarũ electarum, cornu cerui an. gra. sex, seminis citri & cardi benedicti an. gra. iiij. fiat puluis subtilis qui detur cum aliquo liquore conuenienti, vt vino albo, distillato restauratiuo, aqua scabiosæ aut buglossæ aut alio aliquo simili. Tales autem pulueres vt plurimùm dãtur circa mediam noctem, aut summo mane.

Fiunt autem & pulueres laxatiui, vt est diasene & diaturbitz, & puluis electuarij diacarthami, quibus sacchari triplum aut quadruplum addi debet, exhibẽtúrque dissoluti in decocto pulli, vel liquiritiæ vel ptisanæ. Puluerũ tamẽ istorum vsus rarißimus est apud practicos.

DE ELECTVARIO, CONSERVA, LOZENGA & MANUSCHRISTI. 13.

ELectuarium sub duplici forma construitur, sub liquida, quasi in formam opiatæ, vel solida per tabellas seu lozengas, vel in formulas quadratas oblongas, quas manuschristi vocant. Dantur autem electuaria ad corroboratione͂. Hinc ea non abs re tonica dici possent, quasi robur infere͂tia membris, vtpote quæ virtutes naturales, vitales & animales robora͂t. Si conficiantur ad roborandu͂ facultates naturales, ieiuno stomacho exhibentur. Si facultas co͂coctrix imbecilla sit ob frigiditatem, post cibatione͂ exhibentur. Si verò ob humiditatem

cum aliqua substantia, tunc ante cibationes per horam aut duas horas offeruntur, vt alterent tẽperaturam, & substantiã siccent alienam. Sed si facultas vitalis roboranda sit, ferme omnibus horis opportunè dãtur. Quòd si animalem virtutem roborare intẽdamus, hora somni vel media nocte commodè exhibentur.

Formula electuarij liquidi ad robur naturalis facultatis ventriculi debilitatæ ob frigiditatẽ & humiditatem cum substantia.

℞. pulueris electuarij aromatici maioris descriptione gabrielis ℥. ij pulueris elect. diacalamenthi ℥ i. diatrion pipereon ℈. ij. cõseruæ anthos, id est, florum rorismarini, &

rosarum an. ℥ ſ. ſacchari tabarzet ℥ i. ſ. ſyrupi de mentha, quantum ſufficit. fiat electuarium liquidum ad modum opiatæ. Detur ante prādiolum ſiue ientaculum per horam aut ſeſquihorā aut duas horas. Doſis ℥ ſ. vel potius ʒ ij.

Electuarium aromaticū roſatū ieiuno abſumit humiditates putridas, paſto roborat virtutem coctricem.

Formula electuarij ſolidi per lozengas vel per formulas ad modum manus chriſti ad intemperiem iecoris calidam & obſtructiones eiuſdem.

℞. pulueris trium ſandalorū ʒ. ij. pulueris diarrhodon abbatis ʒ. i. cōſeruæ cichorij & roſarum an. ʒ. i. ſ.

ſac-

ſacchari tabarzet ſiue albiſſimi diſſoluti in aqua cichorij vel endiuiæ quantum ſufficit: fiat electuarium per lozengas ponderis ℨ. ij. vel ℨ. ij. ſ. vel ℨ. iij. Capiat vnam antè paſtum.

Conſeruæ nonnunquam non apponuntur, ſed ſoli pulueres.

Solent apothecarij pro vnaquaque drachma pulueris apponere ſacchari ℥ i. tamen ſi electuarium velis valentius facere, ſeſquidrachma pulueris legitimè ponitur pro ℥ i. ſacchari.

Electuarium ad atram bilem.

Si ventriculus afficitur præſentia atræ bilis refluentis ad ventriculum, vel iecoris vitio illam multiplicantis, vel lienis morbis, illam

non excipiẽtis vt sunt obstructiones, tunc fit electuarium solidum vel ad formã opiatæ cum materialibus sequẽtibus. exempli gratia.

℞. pulueris electuarij lætificantis galeni. ʒ. iij. pulueris electuarij dia margariton calidi ʒ. i. (pulueres electuariorũ de aromatibus vel de gemmis, vel diamusci dulcis, vel diambræ possunt poni, cùm eandẽ facultatem habeant) conseruæ buglossæ & borraginis & violarũ an. ʒ. i. ʃ. corticis citri conditi ʒ. i. sacchari albi dissoluti in aqua buglossæ vel borraginis quãtum sufficit. fiat electuarium per lozengas vel per morsellos, vel ad formam manus christi, ponderis ʒ. iij. vel ℥. ʃ. Quod si placeat effingere

fingere in formam electuarij liquidi, duplo aut triplo plus conseruarum adiicietur, aliquid pulueris sacchari rosati vel albi, vtpote in exemplo prædicto ℥ ij. cum syrupo aliquo humorem atribilarium respiciente, vt est syrupus de buglossa, borragine, Rosarum, scolopendriæ, epithymi, fumiterræ, de quibus adde quantum sufficit ad interpretationem, vt forma fiat liquida.

Electuarium pro obstructionibus iecoris vel lienis fortibus, à quibus depẽdet periculum hydropisis, vel quæ iam cachexiam pepererint, fit ex pulueribus electuariorũ diagalãgæ, diacucumeris, dia capparis, dialaccæ, & ex cõseruis,

quæ si misceri debeant, conserua cichorij commodè miscetur.

Notandum etiam quòd electuaria fiunt ex trochiscis vel pulueribus trochiscorũ respiciẽtiũ intẽtionẽ, vt ĩ causa calida trochisci diarrhodon, trochisci de carollo, trochisci de bolo armenia, de terra sigillata (maximè si adstrictionẽ aliquã quærimus) trochisci de carabe, si sanguinis fluorẽ adstringere volumus. Si verò apertionem seu obstructionis solutionẽ in hepate vel liene quærimus, hanc adipiscimur cum trochiscis de reubarbaro vel de capparibus.

Electuarium ad virtutem vitalem.

Electuaria virtutẽ vitalem respi-

ſpicientia, ſi frigore langueat, poſſunt fieri ex electuario diambræ, diamuſco dulci, electuario de gemmis, aromatico nardino, aromatico muſcato, aromatico roſato maiore gabrielis, lætificante galeni vel Raſis, electuario conciliatoris confectione alkermes.

Conſeruæ ad eandẽ intentionem ſunt, cõſerua roſata, bugloſſæ, borraginis, anthos, corticis citri, zinziber conditum, mala citrea condita (aurengia dicunt) & cætera id genus.

Si verò à calido defeſſa ſit virtus, electuaria roſata nouella, electuarium trium ſandalorum & diarrhodon abbatis, & diamargariton frigidum & trochiſci de cãpho-

phora vsurpantur.

Conseruæ sunt rosarum, violarũ buglossæ, borraginis, nympheæ, id est, nenupharis.

Si tußis adsit diatragacanthum frigidum, maximè vbi tenuis & calidus humor fluit, sicut diatragacãthum calidũ. & diairis simplex vel diairis salomonis exhibetur si humor lentus & crassus expectorandus sit, id est, contentus in pectore excernendus.

Si verò suspitio sit de venenosa substantia, tunc cum pulueribus electuariorũ frigidorum vel calidorum quæ veneno resistũt, admiscemus vt est macis, muscus, zedoaria, crocus, cinamomum, xyloaloe, ĩ causis frigidis. In causis ve-

rò calidis vtiliter miſcentur margaritæ corallum, cryſtallus, roſæ, camphora. In promiſcuis cauſis, ſeu calidis ſeu frigidis quadã proprietate corroborant & tuentur margaritæ ſemẽ citri, radix tormẽtillæ, tunici, dictami, os de corde cerui vnũ numero, vel ſi ponderare vis, ℈.i. vel ʒ.ſ. vt exempli gratia in febre peſtilenti.

Electuarium in febre peſtilenti.

℞. pulueris elect. diamargariton frigidi ʒ.i.ſ. margaritarum electarum candidarum puluerizatarum in mortario marmoreo ℈.i. camphoræ grana ij. vel trochiſcorum de camphora ℈.i. vel ℈.ſ. radicis dictami, tormentillæ, tunici

& corticis citri an.ʒ. i. conseruæ, buglossæ, borraginis, nymphee, rosarum, vnius, duarum vel trium aut omnium istorum ad quantitatem duarum aut trium drachmarũ. Sacchari albi dissoluti in aqua rosarum vel buglossæ vel borraginis quantum sufficit. Fiat electuarium per lozengas, vel potest fieri electuarium liquidum modo prædicto.

Electuarium ad animalem facultatem in causa calida.

R. trium sandalorum, diarrhodon abbatis an.ʒ.i. os de corde cerui, vnum nu. sacchari rosati tabulati vel sacchari albi dissoluti in aqua rosarum quantum sufficit. fiat electuarium deauratum cum

foliis

foliis auri purißimi ponderis. ℥.ſ.

Fiunt & electuaria laxatiua, ad omnes ſuperfluitates & morbos, vt ſimul cum euacuatione roboremus, exempli gratia ad morbos chronicos ex pituita vel lentis humoribus tußim excitantibus.

Electuarium ad morbos pectoris & ad tußim.

℞. caßiæ recẽtis & paßatæ per ſetaceũ ad vaporẽ aquæ calidæ ℥ iij.ſ. diacarthami ʒ. vi. penidiarum recentium & diairis ſimplicis an. ℥ ſ. conſeruæ violarum ʒ. iij. aniſi dulcis pulueri zati, pulueris liquiritiæ an. ʒ. ſ. ſyrupi violati quantum ſufficit: fiat electuarium liquidum ad formam opiatæ. Doſis eſt ℥ i. vel ʒ. x. vel ad ſummũ

ʒ.ſ. quæ exhiberi poteſt ante prandiolum per horam aut ſequiſhoram ipſam deglutiendo vel etiam ante prandiolum per quatuor horas propter diacarthami quod diagredion recipit, quod non conuenienter cibis præponitur. Item poteſt diſſolui in decocto pulli vel in ptiſana, vel in colatura communi pectorali & fiat potus exhibendus per quatuor aut quinque horas ãte paſtum. Exhibitionis autem modos præſcribes pro natura & conditione ægri.

Electuaria autem talia per lozengas ſeu bolos fiunt ex medicinis laxatiuis grati guſtus, quæ & in puluerem redigi poſſunt, quorum formæ & modi ſunt requirendi

vendi ex receptis diachartami & electuarij de succo rosarũ: ad quorum similitudinẽ alia effingi possunt nostro proposito seruientia.

4. DE CONDITO
& Conserua.

Condita, sicut & electuaria, fiunt ad virium & primitiuorum membrorũ robur, quæ potius respiciunt substantiam spiritalem, quàm carniformem aut solidam, nisi quatenus imbecillitas virium sequitur instrumentarios morbos ipsarũ: quare conualescentibus maximè accommodantur.

Conditum ad omnium virium roborationem.

℞. Conseruæ anthos, id est rorismarini, conseruæ borraginis, buglossæ, capilli veneris & cichorij an. ℥. ij. corticis citri conditi. ℥. i. ſ. pulueris electuarij plirissarcoticō, pulueris electuarij ducis, diarrhodon abbatis & triasantali an. ℥. ſ. folia auri sex nu. sacchari albi quãtum sufficit. fiat cõditum.

Ex iisdem autem puluceribus electuariorum fit cõditum solidum in hunc modum. ℞. pulueris elect. pliri sarcoticon, pulueris dianthos, pulueris ducis, diarrhodon abbatis, triasantali an. ℈. ij. conseruæ rosarum & cichoreæ an. ℥. i. ſ. sacchari albi dissoluti in aqua rosarum quantum sufficit. fiat electuariũ per lozengas seu morsellos ad modum

modũ manus christi ponderis ʒ.ij.

Consimili proportione possunt fieri condita vel electuaria ad vnamquanque virtutis roborationem, vt exempli gratia vbi solùm vitalis imbecilla fuerit, tunc electuaria & conseruas hanc respicientes ponam, calidas vel frigidas prout desyderat propria intemperies vel eius causa.

Electuaria calida, facultatem vitalem respicientia.

Electuarium diambra.

Diamargariton calidum.

Diamuscum amarum.

Diamuscum dulce

De gemmis

Lætificans galeni.

Electuria frigida.

Electuariũ diamargaritõ frigidũ.

Diarrhodon abbatis quod est temperatum.

Triansandali.

Conseruæ vtranque intemperiem respicientes.

Conserua rosarum,

Borraginis,

Buglossæ,

Violarum.

Conseruæ frigidæ.

Conserua nymphea,

Violarum.

Condita calida vitalem facultatem respicientia.

Cortex citri conditus, qui in vtraque causa exhiberi potest.

Confectio de cinamomo

Confectio de xyloalo.

Cõfectio alkermes quæ familiaris est

est medicis montispessulani.
Zinziber conditum,
Pyra condita,
Poma condita &, sic de aliis.

Electuaria calida ad virtutem animalem.

Plirissarcoticon,
Dianthos,
Diamuscum dulce & amarum.
Mithridatũ et Eherica opiatæ sunt

Conseruæ calidæ animalem virtutem respicientes.

Conserua anthos,
Acori,
Rosarum quæ temperata est.
Itẽ opiatæ ferè omnes vt Mithridatum, Theriaca & aurea Alexandrina.

Electuaria calida ad virtutem naturalem.

Diacalamenthum,
Diacuminum,
Diatrion pepereon.
Aromaticum rosatum maioris descriptionis gabrielis.
Diarrhodon abbatis quod tēperatū est & in utraque causa oportunū.
Diairis salomonis, siue simplex.
Dialacca & diacucurma, quæ ualent ad oppillationes iecoris & ad hydropem.

Conseruæ calidæ quæ facultatē naturalē potißimū respiciunt.

Conserua eryngiorum,
Conserua satyrij.
Zinziber conditum.
Cortex citri conditus.
Carnes cydoniorum conditæ.
Pyra condita, & similia.

Ele-

Electuaria frigida.

Triasandali.
Diatragacanthum frigidum.
Diarrhodon abbatis.
Diamargariton frigidum.

Conseruæ frigidæ.

Conserua violarum,
Cichoreæ
Nymphеæ.

Conditum ad calidam intemperiẽ totius venosi generis.

R. pulueris elect. trium sandalorum ℥. ij. pulueris diamargariton frigidi & diarrodon abbatis an. ℈. ij. Conseruæ cichorij & violarum an. ℥. i. ſ. ſacchari albi diſſoluti in aqua endiuiæ vel cichoreæ vel roſarum, quantum ſufficit. fiat conditum per lozengas pon-

deris ℥.ij. vel ℥.iij.

Aliud ad eãdem intẽperiem.

R. conseruæ cichoreæ, violarum nympheæ, buglossæ an. ℥.ij.ʃ. conseruæ rosarũ ℥.i.ʃ. pulueris triasantali & diamargariton frigidi an. ℈. iiij. foliorum auri per lectulos positorum 8. nu. sacchari albi quantum sufficit. fiat conditum. Dosis cochlear vnum argenteum.

Nonnulli in his conditis, vbi suspitio est venenositatis cuiusdã, vt in pestilentibus febribus vel in deliquiosis seu syncophantibus addunt de semine citri, semine cardui benedicti, de radice dictami, & tormẽtillæ, & pro diuitibus de rasura cornu vnicornis, quãuis apud

au-

authores mentio nulla de ea sit, sed solūm opinione vulgi vincit, vt exempli gratia in prædicto condito subtracta aliquota portione electuariorū prædictorū, vtputa subtripla parte aut subquadrupla, sic scribi potest. Seminis cardui benedicti, seminis citri, radicis dictami & tormentillæ an. ℈. i. vel ʒ. ſ. ex his duæ aut tres solùm addi debent.

Præterea electuariis & conditis trochisci adduntur, vt exempli gratia pro fluore sistendo trochiscos diacoralli, diarrhodon, de terra sigillata, de bolo armenio, de carabe. Et pro cordis seruanda temperie trochisci de camphora. De quibus quantitas ponitur æqualis

quantitati pulueris electuariorum quando ſaccharum nõ admittunt.

15. DE PASTA REGIA *ſiue Mazapane.*

Paſta Regia confectio eſt apud neotericos ſub hoc nomine vſurpata quæ potiſsimum ordinatur ad morbos pectoris, vel ad macilẽtiæ cauſas profligandas. Cuius ſequitur formula ad ambas cauſas ſcilicet morbos pectoris pulmoniſque & macilentiam.

R. amygdalarũ dulcium decorticatarũ ℥. iij. pinearum recẽtium mundatarum & temperatarũ per horas decem in aqua ſcabioſa vel enulæ campanæ, vel aliqua huic pro-

proposito apta, ℥ ſ. piſtaciorum recentium mundatorum & temperatorum per vnum diem in aliqua aquarum prædictarum ℥ i. amyli diagacãthi, gummi arabici an. ʒ. ſ. pulpæ dactilorum, ſebeſten, paſſularum de damaſco, vnius aut plurium ex iſtis vnciæ vnius quantitatem, ſacchari albi diſſoluti in aqua fontis vel roſarum vel enulæ, quantum ſufficit: fiat paſta regia quæ in formam placentulæ aut per bolos incidatur. Ponuntur etiã aliquando ſemina frigida maiora decorticata.

16 DE LOHOT SIVE *Eclegmate.*

LOhot medicamentum eſt ad morbos pulmonis & pectoris,

puta ad diſpnæas, apnæas, anhelationes, ſuſpirationes, tuſſes ſiue per defluxionē alicuius ſubſtantiæ humidæ, vt ſunt catarrhi, prout ſæpius accidunt, ſeu per cōgeſtionem ſuboriantur.

Lohot ad pituitam impactam lentam & craſſam.

℞. elect. diairis ſalomonis & diairis ſimplicis an. ʒ. vi. lohot de pino ℥ i. conſeruæ enulæ campanæ ℥ ſ. oxymelitis ſcillitici quantum ſufficit: fiat lohot quo vtatur æger cū baculo liquiritiæ paulatim deglutiendo ſiue lambendo.

Si verò opus ſit maiore detenſione quàm inciſione, detergentium quātitatē augebis & pro oxymelite ſcillitico ſyrupum de liquiritia aut

aut iuiubis aut de praßio, aut de hyssopo pones. Syrupum enim de hyssopo putant nonnulli absterſiuum esse, solùm ob dictum Auicennæ, quod à veritate eſt alienum, vt Meſue declarat.

Lohot compoſitum, lohot de pino, lohot de caulibus ſanum & expertum, lohot de ſcilla per ſe cōmodè adminiſtratur, vbi tamen febris adeſt vt in pleuritide, ad expectorationem cauſæ materialis quæ in fluxu eſt, partim verò iam defluxæ, lohot in hanc formam conſtruimus.

Lohot in principio Pleuritidis, vbi materia fluit.

R. elect. diatragacāthi frigidi ℥. ß. penidiarum recentium, pilularum albarum an. ℥. iij. ſyrupi vio-

lati aut de iuiubis aut amborum quantũ sufficit: fiat lohot quo vtatur cũ baculo liquiritiæ paulatim deglutiendo. Si verò materia partim fluxa est, partim fluens, vtrique consulens facies lohot in hunc modum.

R. *elect. diairis simplicis ℥ i. diatragacãthi frigidi ʒ. vi. penidiarum recentium, ʒ. iij. syrupi de iuiubis vel hyssopo, prout magis putaueris intẽdere materiæ iam fluxæ vel fluenti: fiat lohot.*

Fit etiã lohot ad defluxiones calidas & acutas siue erodentes, tussim excitãtes, vt caliditas & erosio humoris obtundantur, tenuitas verò & subtilitas ipsius incrassetur, & partes subiectæ ad quas fit fluxio,

fluxio, tutæ à nocumento reddantur, ut exempli gratia.

R. elect. diatragacanthi frigidi, ℥ i. boli armeniæ lotæ in aqua rosarum ʒ. ij. trochiscorum de terra sigillata ℈. ij. syrupi de papauere quantum sufficit: fiat lohot. Loco diatragacanthi potest poni diapapauer, vel æqualiter de vtroq;, itẽ trochisci de carabe in quibus ingreditur aliquid opij, addi possunt, modò nulla adsit circunstantia ex qua opium suspectum esset.

Dantur ista lohot ad phthisim hora somni, elect. diapapaueris, lohot de papauere, pilulæ ad omnes morbos catarrhi Mesue ad hos vsus, horis iisdem & ad eandem intentionem admisceantur.

17 DE BALNEO ET *semicupio.*

Balnei vsus qui apud antiquos frequentissimus erat, nunc rarus est, nec eo, nisi in quibusdam morbis vtimur, vt in arthritide vniuersali, in paralysi, in febribus hecticis. Sed ad arthritidem quidem & ad paralysim balnea naturalia magis conueniunt, in quorum tamen penuria, parare possumus artificialia, incoquendo in aqua herbas, radices, semina, flores, & metallica etiam nonnulla, sicut morbus præsens exigere videbitur. Semicupium verò, quod latini insessum vocant, est balneum particulare quod accommodatur nephriticis, colicis, Iliacis doloribus,

modò

modò ex apostemate non oriantur. Prodest & ad morbo, vteri: nam ad prouocandos menses intemperaturáque vteri corrigendas conueniens est præsidium.

Formula semicupij pro dolore nephritico vbi emollitionem & dilationē meatuū, & doloris sedationem quærimus.

R. radicū altheæ ℥ iiij. foliorum maluæ, bismaluæ, parietariæ, florū camomillæ, meliloti, summitatum anethi an. m̄. ij. origani calamēthi, betonicæ, abrotoni an. m̄. i. seminis lini, fœniculi an. ℥ ij. furfuris macri p. iiij. Repone omnia in sacculo, & fiat coctio in sufficiēti quātitate aquæ, pro semicupio.

Nota quod nephriticus etiam

ſine clyſtere prius iniecto balneũ ingredi poteſt.

Aliud ſemicupium,

Si colicus dolor vel nephriticus videatur eſſe à ventoſitate plurima vel ab humore frigido qui calefactione & attenuatione ſiue inciſione egere videatur, ſic fiet ſemicupium.

R. origani, calamenthi, ſummitatũ anethi, camomillæ an. m̃. iiij. fœnigræci, carui, aniſi, fœniculi an. ℥ ij. baccarũ lauri ℥ ſ. quòd ſi implexi fuerint affectus vel cauſſæ affectuũ plures, adiicere poteris de medicamentis propoſito tuo idoneis, vt ſi mollitione ſit opus, de foliis maluæ, biſmaluæ, parietariæ violariæ.

Si

Si incisio aliqua necessaria iudicetur aut apertio meatuum, adde radicis asparagi, brusci, apij, quæ omnia inclusa sacculo coquuntur ad semicupiū. Similiter ad muliebria prouocanda fiunt insessus seu semicupia impositis medicamentis ad menses prouocandos idoneis, vt artemisia, sabina, marrubium, nepita, cyperus, grana iuniperi, quæ omnia ad m̃.ij. poni possunt.

18 DE EPITHEMATE, *siue fotu.*

Epithema fit ad multas intentiones, & primo ad iecoris intemperiem calidam corrigendam, cuius forma sit hæc.

R.aquarum endiuiæ, cichoreæ, rosarum, solatri an. ℥ iij. aceti ℥ i. pulueris elect. triasantali ʒ.ij. siue ʒ. i. ſ. misce pro epithemate iecoris cum filtro, vel petia linea, vel panno, vel spongia infusa in prædicto liquore & admota iecori ante pastum per horam vel sesquihoram.

Fit etiam ad eandem intentionem ex decoctis herbarum consimilium aquis prædictis.

Si verò adsunt obstructiones iecoriscum intemperie eius calida, hoc modo fit epithema.

R.cichoreæ cum toto, id est radice & herba endiuiæ nouellæ, agrimoniæ, quod eupatorium est, an. m.i. florum cichoreæ p.i. quatuor semi-

ſeminum frigidorum maiorum & minorum an. ℥ ſ. cyperi ʒ. ij. lupinorum ʒ. iij. omnium ſandalorum an. ʒ. i. ſquinanthæ ʒ. ſ. ſummitatum abſynthij m̄. ſ. fiat ſacculus & decoquatur in quatuor partibus aquæ & vna vini cum tãtillo aceti vnico feruore in vaſe terreo operto, & fiat fomẽtum more prædicto.

Valet multùm tale epithema in morbis ab oppilatione pendẽtibus: & accidentia ab oppilatione pendẽtia, vt eſt fluor, qui dicitur hepaticus, qui vt plurimùm periodicus eſt. Item ad cachexias, quas iecoris intemperies cum obſtructionibus parit. Itẽ ad initia ſcirrhorum, cui etiam, ſi ſcirrhus ſe prodiderit, rela-

xantia cum emollientibus addi possunt.

Fiunt etiam epithemata pro vẽtriculo ad plures intentiones. Primùm ad illius robur, ne recipiat superfluitates aliunde missas, & tũc cum stipticis fiunt. Secundò ad eius intemperiem corrigendam. Tertiò ad dolores eius sedandos, quæ tunc fiunt pro natura & conditione causarum dolorificarum, debita conseruata cõtrarietatis lege, prout causa quæque flagitat.

Forma primæ intentionis, vt ventriculus à defluxu vindicetur, & tutus euadat, & ne inflammationem vel abscessum patiatur.

R. rosarum rubrarum p. ij. arnoglossæ, plantaginis, an. m̃. s. summi-

mitatũ abſynthij m̃.i. tertiam partem, omnium ſandalorum an.ʒ.ij. coralli rubri ʒ.iij. Reponantur omnia in ſacculo, & fiat decoctio in ſufficienti quãtitate aquæ cũ pauxillo aceti cui etiam aliquid vini ſubrubri addi poteſt, & fiat fomentũ. Corallum quamuis achymũ ſit, attamen non ab re ponitur in decocto, cùm tota ſua proprietate ad omnes morbos ventriculi conducat. ergò potius pulueriƶari debebit.

Epithemata ad alias intentiones ex propriis medicinis deſcribi poſſunt, ſecundum formam propoſiti epithematis.

Ventriculo etiam ex oleo fiũt epithemata, vt oleo roſarum camomillæ abſynthij, maſtiches, myrti.

Notandum quòd in omnibus epithematis ad quancunque intentionem dirigantur, aliqua immiſcenda ſunt quæ eſſentiã & robur mẽbri, cui admouẽtur, cõſeruent, quẽadmodum in medicamentis intro ſumptis obſeruandum vbique iubet Galenus.

Sunt autem epithema & fotus idẽ. Aliqui tamẽ diſtingũt, dicẽtes epithema dici tantum eum fotum qui conſtat ex aquis diſtillatis & pulueribus ſimul mixtis: fotum autem dici generalius omnem qui ex decocto quaruncunque herbarum & radicum fit.

19. DE SACCVLO.

SAcculi iiſdem de cauſis adhibentur ob quas & fotus fiunt.

Con-

Continent autem herbas, flores & semina, & alia quædã. Admouentur autem vel sicci, vel aliquo humore madefacti. Sicci seminibus & herbis potißimũ constant, Madidi prius comprimendi sunt, quàm loco admoueantur.

Sacculus siccus ad colicã ventosam vel tympanitem.

R. milij vstulati p. iiij. orobi, furfuris macri an. p. ij. florum camomillæ, summitatum anethi an. p. i. cumini, carui an. ℥ ij. baccarum lauri ʒ. iij. fiant duo sacculi interbastati siue insuti inter duas telas cum bastituris magnitudinis competentis vt totum ventrem comprehendere poßint, qui vicißim & alternatim calidi ventri adhibeantur.

Sacculus humidus ad humoris crudi coctionem, mollitionẽ, discußionem.

R. florum camomillæ p.ij.summitatum anethi, meliloti, origani an.p.i.fœnigræci, seminis lini,an. ℥ i.foliorum maluæ,bismaluæ violariæ an.m̃.ſ.fiat ſacculus, vel fiant ſacculi duo qui coquantur in aqua vel lacte vaccino, & ex decocto fiat fomentum cum ſpongia vel filtro vel pannis, vel ſacculi duo alternatim locis dolentibus apponantur.

Secundum hanc formã ad ſchirros & durities ſacculi applicantur ex partim mollientibus & partim diſcutientibus, auctis viribus vel emollientiũ vel diſcutiẽtium,prout

cau

causa duritiem faciens indicabit.

20 DE SCVTO.

SCuta pro stomacho dantur, propter easdem causas ob quas vnguenta & epithemata fiunt. Sæpius tamen ad aliquam ventriculi intemperiem corrigendam, & ad robur illi addendum ex pulueribus siccorum medicamentorum conficiuntur. Porrò vices supplent vnguentorum vel emplastrorũ quando propter eorum tædium patientes ea aspernantur.

Scutum contra intemperiem ventriculi frigidam cum aliqua substantia & ventositatibus.

℞. menthæ, sampl. uci, absynthij, siccorum an. p. i. vel ʒ. i. ſ. garyophil lorum, galangæ, xiloaloes an. ℈. ij. cumini, coralli rubri an. ʒ. i. fiat pul uis ex quo fiat scutum cum pauca bombace interbastatum inter duas syndones, cum bastituris & ligis vt decet. Appendatur stomacho euersum.

Pulueres non debent excedere sesquivnciam ad summum, sæpe sufficit. ℥ i. vel. ʒ. vi.

21. DE CATAPLASMATE.

Cataplasmata fiunt ex herbis, radicibus, seminibus, farinis, coctis in aqua vel lacte, mox additis axungiis vel oleis prout res efflagitat. Fiũt autem cataplasmata ad var-

ad varias intentiones. Quandoque ad doloris sedationem, quandoque ad resolutionẽ, quandoque ad maturationem quãdoque ad remollitionem duriciei, quãdoque ad cõsumptionem & exsiccationem humorum vel vaporum.

In promiscuis autem affectibus, etiam promiscuæ intentiones in cataplasmate cõmiscẽtur, vt remolliẽtia cũ discutientibus & discutiẽtia cum sedantibus dolorem prout exempla sequẽtia demonstrabunt.

Cataplasma in œdemate in quo necessaria est remollitio cum discußione, seu vt dicunt, resolutione & doloris sedatione.

℞. foliorum maluæ, bismaluæ, violariæ, an. m̃. i. vel. m̃. ſ. radicis

altheæ, radicis liliorum alborum, radicis ireos an. ℥ ſ. vel. ℥. i. florum camomillæ, meliloti et ſummitatũ anethi an. p. i. ſeminis lini fœnigreci vel potes dicere, farinæ ſeminis lini, farinæ ſeminis fœnigræci farinæ hordei an ℥ ſ. vel ℥. i. vel etiã menſurari poteſt per pugillum. cumini ʒ. i. baccarum lauri ʒ. ij. croci ℈. i. vel ʒ. ſ. axnugiæ anatis, anſeris, medullæ crurum vitulorum, butyri recẽtis, olei liliorũ, olei irini an. quantũ ſufficit. fiat cataplaſma. In hoc cataplaſmate tres intentiones comprehenduntur, remollitio, diſcuſsio & doloris ſedatio, vt ex materialibus ipſum componentibus cognoſci poteſt.

Quantitas remollientium maior

eſſe

esse debet si magis remollitionis necessitas nobis insinuata fuerit, & discutientium maior quantitas, si discussio maior facienda est. Similiter & de doloris sedatione.

Ergò in principio œdematis, vt in principio cuiuscunque abscessus, aliquid repercussiuum quo particula confortetur, cum emollientibus miscendum est. In augmenti principio, plus remollientium, minus discutientium. In fine augmenti & statu morbi, æqualiter de vtrisque. In declinatione verò, quasi purè discutientia & resoluentia ponenda sunt. In præsenti forma cataplasmatis nil stipticum admotum est, quæ tamen apponenda erunt stiptica, in principio flu-

xionis admouere oportebit.

Quæ autem medicinæ ſunt quæ ſtipticitate polleant, & membri confortationem efficiant, quæ item molliant & diſcutiant, ſunt ex tabulis authorum quærendæ, vt Arnaldi & Sauanorollæ.

Fiunt etiam cataplaſmata ſine oleis & axungiis, vt eſt cataplaſma illud vulgatiſsimum ex mica panis remollita in lacte bubulo, et parùm incocta, cui vitelli ouorum nonnunquam miſcentur cum pauxillo croci, vt granis decem vel duodecim: & eſt cataplaſma quo ſæpè vtimur in doloribus podagricis.

22 DE EMPLASTRO.

Emplastra instituuntur ad varias intentiones. Eorum autem communis est forma tam medicis quàm chirurgis.

Fiunt ex gummis, oleis, axungiis & medicinis siccis permixtis cum aliqua portione ceræ sufficienti, vel etiam sine cera, si modò materialia possunt per se inspissari & coalescere.

Applicantur autem emplastra omnibus partibus, sed maximè ventriculo ob easdem causas ob quas vnguenta, cataplasmata & scuta ordinantur.

Emplastrum pro stomacho laborante intemperie frigida ob fluxionē frigidæ substantiæ.

℞. cerati stomachi confortatiui Galeni ℥ ij. galangæ garyophillorũ, xylo aloes, coralli rubri an. ʒ. ß. Ceræ dissolutæ pilo in oleo mastiches vel absynthij quantum sufficit simul malaxando. Fiat magdaleo ex quo fiat emplastrum extensum supra alutam ad formam scuti duplicata syndone, cum bastituris & ligis vt decet.

Potest etiam fieri ex simplicibus emplastrum ad prædictas intentiones ad hunc modum.

℞. ladani depurati ʒ vi. mastiches ʒ. ij. thuris ʒ. i. coriandri præparati, coralli rubei, menthæ siccæ, galangæ. an. ℈. ij. xyloaloes, macis an. ʒ. ß. terebinthinæ ʒ. ij. ceræ dissolutæ cum oleo nardi vel absyn-

thij vel mastiches, vel rosarum, vel ex duobus aut tribus ex istis quantum sufficit . fiat massa quæ extendatur supra alutam, ad formam scuti duplicata syndone cum bastituris & ligis, & fiat scutum pro stomacho vt decet.

Mone apothecarium dissoluat gummi cum vino & oleo, deinde reliqua misceat extra ignem.

Ceratum stomachi confortatiuũ Galeni, fit ex rosis, absynthio, mastiche, spica narda, cera, oleo rosato.

In causis calidis & vomitibus biliosis, similis formæ fiũt scuta ex frigidis simplicibus vt est myrtus, coriandrum , corallum, mastiche quæ temperata est, psidiæ, balaustia item oleis, vt rosato, myrtino, cydo-

niorum, mastiches.

Fiunt & pro iecore emplastra pro sedanda qualibet eius intemperie, soluendis obstructionibus, & corroboratione.

Emplastrum ad calidam intemperiem iecinoris.

R. cerati sandalini ℥ ij. carnis cydoniorum ℥ i. mastiches ℥ ſ. coralli ʒ.i. ceræ dissolutæ cum oleo rosarum quantum sufficit: fiat massa quæ extendatur supra alutam ad formam lunæ crescentis duplicata syndone cum ligis vt decet. Applicetur hepati.

Fiunt & emplastra doloris sedatiua, & partim maturatiua apostematũ, partim resolutiua, vt exẽpli causa.

R.

R. *mucilaginis seminis altheæ, fenigræci & seminis lini an.℥ iij. farinæ hordei ℥ iiij. olei liliorum al borũ, pinguedinis gallinæ an.℥ ij.ʃ. butyri ℥i. croci ℈.i. vitellos ouorũ nu mero ij. Coquãtur mucilagines len to igne cum farina, ponendo vitel- los ouorum in fine. Lenit enim & maturat omnia apostemata mista ex materia calida & frigida, & sedat eorum dolorem in quacunque parte corporis fuerint.*

Si vis facere ipsum appropria- tum ad omnia apostemata frigida, tunc adde ammoniaci, bdellij, sto- racis liquidæ an.℥ i. & erit effica- cißimum.

23. DE VNGVENTO.

VNguenta quantũ ad medicum ſpectat, fiunt ad dolores ſedandos, alterationẽ præſtandã. Scirrhorum remollitionẽ & diſcuſsionem, præſertim in iecore, liene & ventriculo. Aliarum etiam intentionũ cauſa, & ad alia ab iſtis mẽbra chirurgica ratione fiunt, quorum formæ ex antidotariis petendæ ſunt.

Vnguentum ad dolorem ventriculi ſedandum ex cauſa frigida cũ præſentia alicuius ſubſtantiæ conſimilis.

R. olei maſtichini, nardini, abſynthii an. ℥.ſ. garyophillorũ xyloaloes, macis, calami aromatici an. ℈.i. galliæ moſchatæ ʒ.i. vel ʒ.i.ſ. ſi

ſit

ſit diues, quia cara eſt, ceræ nouæ quantum ſufficit. fiat vnguentum pro ſtomacho & ſcutum cũ bombace cum ligis vt decet, quod apponatur ſupra ſtomachum poſt vnctionem.

Vnguentum ad dolorem ventriculi ſedandum à cauſa calida ortum vt à fluxu bilis, qui ſæpe accidit febribus.

R. olei roſati ℥i. olei myrtillorum vel cydoniorum ℥ſ. ſandali albi & rubei an. ℈.ij. vel ʒ.ſ. ceræ nouæ lotæ in aqua endiuiæ vel roſarum quantum ſufficit: fiat vnguentum pro ſtomacho.

Item fiat ſcutum ex bombace quod apponatur ſtomacho poſt vnctionem.

In vnguentis non transcendimus.ʒ i.

Notandum est quòd aliqui lauant olea cum succo vel aqua distillationis herbarum frigidarum in causa calida, vel calidarum in frigida.

Aduertendum præterea nonnullos putare nulla vnguenta vel cerata stomacho admouenda sine galanga, vt neque cordi sine mace vel croco, vel cerebro sine spica arabica, vel iecori sine spodio, vel sandalo vel absynthio vel aliquo simili rectè putantes membri naturam semper seruandam esse adstringentibus, non tamen semper prænominatis medicamẽtis. Nam seruanda est in omnibus causis con

tra-

trarietatis lex, quæ in medicamētis violaretur, si galāga forma præscripta adderetur, quia galanga calida est. Siquidem roboratur satis natura ventriculi ex stipticis compositionem prædicti vnguenti ingredientibus, quòd scilicet mediocriter temperata sint in caliditate, vt ex eorum natura patet.

Vnguentum ad scirrhos iecoris vel lienis, quibus hæc duo membra maximè sunt obnoxia.

R. radicis altheæ, radic isliliorū alborum an. ℥i. foliorū maluæ, bismaluæ, violariæ an. m̄. i. florū camomillæ, meliloti, summitatum anethi an. m̄. ſ. farinæ fœnigræci fa-

rinæ ſeminis lini an. ℥ i. gũmi ammoniaci, vulgò ſerapini, ℥ i. bdellij mollis & ſubalbidi. ℥ ſ. terebinthinæ ʒ. iij. gummi pini. ℥ ſ. ſtoracis liquidæ ʒ. ij. vel ʒ. iij. medullæ crurum vituli vel cerui, ſi haberi poteſt, axungiæ anatis & gallinæ, olei amygdarũ dulcium & irini an. ℥ i. ſ. vel an. quantum ſufficit. Diſſolue gummi cum vino & pauxillo aceti, & prædictis oleis addatur cera noua quantum ſufficit. Mox axungiis, dictis pulueribus ſeu farinis ſeu herbis prius coctis & piſtatis omnia miſceantur, & fiat vnguentum.

In præſcripta formula plura emolliunt quàm diſcutiũt, quia materia ſcirrho id poſtulat primum.

Si acco-

Si accommodes prædictum vnguētum scirrho iecoris, aliquid de comis absinthij, de rosis, de squinātho, vel de spica nardi addi potest ad membri naturam & robur seruandum. Si lieni, aliquid tamaricis corticis radicis capparis aut similium miscere potes. Si verò scirrho ventriculi, absinthium, rosæ rubræ calamus aromaticus, mentha & galanga addi possunt.

24. DE LINIMENTO.

Linimenta sunt vnguenta mollia & liquida quæ parùm aut nihil ceræ recipiunt, fiúntque similiter ad eosdē vsus, ad quos vnguenta.

Linimentum ad molliendum & ſedandum dolorem, vt in pleuritide.

R. olei camomillæ, axungiæ capi ān. ℥ ſ. butyri recentis ſine ſale ℥. ij. modicū ceræ lotæ: fiat linimentum.

25. DE FRONTALI.

Frontale ſeu ſplenium fit ad dolores capitis anteriores ſedandos vel ad ſomnum conciliandum.

Ad capitis dolores ſedandos ex intemperie calida, vt in febribus ſæpe contingit: Item à cauſis frigidis fit frontale, vt Galeno placet, ex roſis rubeis in aceto maceratis,

tis, positis interdum inter duas telas latitudinis trium digitorum & longitudinis, ab vna aure ad alteram: vel fit ad eandem intentionem in hunc modum.

R. rosarum rubrarum p.i.s. florum nymphea, violarũ an.p.i. betonicæ, meliloti an. p.s.ponantur omnia inter duas syndones, si patiens sit diues, vel inter duas telas si sit pauper, & fiat frontale intersutum vt decet, pro fronte & temporibus. Si verò somnum conciliare volueris, adde dicto frontali folia lactucæ vel papaueris albi recentis, vel mandragoræ locis & temporibus quibus haberi possunt, sed parùm ex istis frigidis. Omni autẽ tempore semina papaueris

albi vel cortex capitum papaueris albi, vel ſemen lactucæ, vel ſemen iuſquiami imponuntur, vt exempli gratia.

R. florum nympheæ, violarum & meliloti an. p. i. florum lactucæ vel papaueris albi an. m̃. vnius partem tertiam, vel alterius ipſorum m̃. ſ. ſeminis papaueris albi ʒ ij. ſeminis lactucæ, ſeminis anethi, ſeminis hyoſcyami albi an. ʒ. ſ. Contundantur omnia & fiat frontale inter telas vel ſyndones cum baſtituris & ligis vt decet.

Prædicto frontali melilotum & ſemen anethi adduntur ad confortandum cerebrum, & vt à frigidis non lædatur.

In cephalalgiis à cauſa frigida fiunt

fiunt frõtalia ex herbis & floribus calidis, vt saluia, roremarino, camo milla, betonica, bryonia, meliloto & similibus.

Frontalia antequã fronti adhibeantur, aliquo liquore perfundi solent, vel vapore aliquo suffiri, vt exempli gratia.

R. aquarum rosarum betonicæ & melissæ an. ℥ i. aceti ℥ ß. misce, ex prædictis aquis aliquota portio effundatur super tegulam ardẽtem vel aliquid simile. Euaporetur prædictum frontale ad vaporem prædictarum aquarum.

Illinuntur fronti multa ad easdem intentiones ad quas frontalia fiũt, vt in causa calida vnguẽtũ populeũ, rubea trochiscata dissoluta

in aqua conueniente intẽtioni: quæ tamen in raro est vsu apud Parisienses.

In causa autem frigida mithridatiũ vetus plerisque illinitur & aurea Alexandrina & similia.

In omnibus causis vtilissimè Galeno 12. therapeutices, oxyrhodinũ illinitur, quod fit ex oleo rosaceo et sexcupla parte aceti, vt exempli gatia.

R. olei rosati ℥ i. aceti ʒ. ij. misce agitando in phiala: vel sic in causis calidioribus, vbi ad præcautionẽ nephreniticus affectus oriatur, frigidiora admiscemus in hunc modum.

R. olei rosati ℥ i. olei nenupharis ℥ ß. olei papaueris ʒ. iij. succi solatri vel lactucæ vel papaueris albi, aquæ rosa-

ſatæ, aceti ān. ℥ ſ. miſce, agitando in phiala diutiſſimè. Linatur pars anterior capitis, imò totum caput ſi cerebrum inflammationem ſenſerit.

26. DE CVCVFA, ET *Semicucufa.*

CVcufa fit pro cephalalgiis, id eſt doloribus capitis, potiſſimū frigidis, & nōnunquam ad catarrhos ſiſtendos: exempli gratia.

R. ſampſuci id eſt maioranæ, roriſmarini, vtriuſque ſtecados, arabicæ & citrinæ an. p. i. roſarū rubrarū p. i. ſ. corticis citri ſicci, granorum alkermes ān. ʒ. iij. macis, piperis lōgi, cubebarū garyophyllorū

an. 3. ſ. fiat puluis ex quo cucuffa fiat inter duas ſyndones cum pauca bõbace interbaſtata, vel cũ tomẽto ſiue bourra vulgò, vel raſura ſquarlatæ, ſeu panni coccinei, ad formam & menſuram datam.

Quòd ſi dolor decumbat plus in anteriorem partem, plus puluerum ſiue ſpecierum erit ponendum in ea parte. Similiter ſi in poſteriori & æqualiter in toto capite ſit cephalgia.

Semicucufa verò dicitur quãdo vni tantùm parti prouidemus.

Si verò catarrhos ſiſtere volumus, tũc ſtiptica miſcemus, vel ex purè ſtipticis cucufam facimus, frigidis vel calidis prout cauſa poſtulat.

Ergo cõponimus cucufam cum

milio

milio vstulato vel non vstulato, mirtis, nucibus cupressi, sandaracha, vulgò vernice, cortice thuris, & similibus stipticis.

27. DE SVFFITV.

SVffitus fiũt ex rebus siccis ad sistẽdas distillationes, quæ è cerebro decumbunt in partes subiectas: & fiunt ex medicamentis adstringentibus, vt,

R. rosarum rubrarum p. i. mastiches ʒ s. vernicis, ʒ i. misce: fiat suffitus capitis. vel,

R. milij p. i. rosarum rubrarum p. s. vernicis, olibani ãn. ʒ s. misce pro suffitu capitis.

Nota quòd vbi distillatio decumbit

in pulmones, & ſputa inde ſequuntur, non eſt ſuffitus accipiendus per os, quoniã nimis conſtringit anhelitum & impedit expuitionem, incraſſando humores. Sed debent tantùm ſuffiri tegumenta capitis, vel lana, quæ capiti ſuperponatur.

28. DE COLLYRIO.

Collyrium eſt medicamentum in forma liquida quod adhibetur ad ſanandos oculos. Quarè cùm varia ſint oculorum mala, fiunt etiam collyria diuerſis modis. Alia enim ophthalmiæ principio conueniũt, alia in ſtatu, alia autem in declinatione quẽadmodum & in

in reliquarum particularum inflammationibus. In principio igitur debent fieri ex repercutientibus frigidis & ſtipticis, vt albumine oui, mucilaginibus ſeminis cydoniorum, & pſyllij, & reliquis eiuſdem facultatis, vel ſolis, vel dilutis cum aquis conuenientibus, vt.

Collyrium in principio ophthalmiæ.

R. albumen vnius oui, agitetur cum aqua roſarum, vel plantaginis, vel melliſſæ, vel omnibus his, & fiat collyrium quod iniiciatur intra oculum dolentem. Vel,

R. mucilaginis ſeminis cydoniorum extractæ cum aqua plan-

taginis vel rosarum ℥ i. misceatur cum albumine oui multùm agitando cum spatula, & fiat collyriũ. Quòd si dolor non est in oculo nec rubor, sed sordes tãtùm quæ siccari debet, cõuenient collyria ex tuthia præparata, & aloe lota, & lapide calaminari & reliquis similibus, quæ excipi debent cum aliquo liquore conueniẽti, nisi malis pulueres ipsos siccos imponere oculo. sic enim magis sordes extergent & desiccant.

29. DE NASALI SIVE erthinu...

INijciuntur intra nares medicamenta ad multas intentiones, vt ad

ad ſiſtendum profluuium ſanguinis è naribus, ad mouendas ſternutationes, vt in prouocatione partus vel eductione ſecundarum poſt partum retentarum, præterea ad expurgationem cerebri.

Id autem fieri poteſt per varias formas, vt per pulueres ſiccos qui intra nares inſufflantur, vel per liquida, quibus nares inũguntur, vel per ſolidiora corpora, quæ intra ipſas immittuntur.

Naſalia ad ſiſtendum profluuium ſanguinis per nares.

℞. pilos qui ſunt in ventre leporis. p. ſ. lanuginis ſalicis, p. ſ. boli armeni & ſanguinis draconis puluerizatorũ an. ℥. i. Incidantur pili minutiſſimè, & miſce ſimul

omnia, quæ insufflentur intra nares, vel dissoluantur ea omnia cum aliqua aqua stiptica, vel cum succo alicuius herbæ, vel cum albumine oui, additis etiã si velis balaustiis vel malicorio vel acacia puluerizatis, & cũ panno lineo fiat nasalia, quæ in prædictis medicamẽtis intincta, indantur intra nares.

Nasalia ad sternutatiões excitandas.

Excitãtur sternutamẽta ex siccis pulueribus inspiratis, qui acres sint & mordicantes, quales sunt piper, pyrethrum, staphisagria, radix ireos puluerizata.

Eadem materialia possunt excipi aliquo liquore & inungi naribus, vel cum panno aut serico contorto

torto immitti intra vnam narem, vel intra ambas.

30. DE APOPHLEGMAtismis.

APophlegmatismi sunt medicamenta quæ ex cerebro pituitam in os prouocant. Valent ad vacuãdum cerebrũ. In crebro vsu est mastix, quæ diu detenta in ore & masticata pituitam elicit.

Item saluia, cuius folia in ore detenta, similiter pituitam euacuant per os. Item noduli ex pyrethro, pipere, staphida agria, radice ireos & panacis, contenti in ore. Præterea gargarismata ex iisdem medicamentis composita. Fiunt etiam ex iisdem rebus vnguenta

quibus palatũ illinitur. Illa enim calore ſuo & acrimonia pituitam attrahunt per colatorium palati.

31. DISTILLATVM REſtaurativum.

FIunt diſtillata ad viriũ robur ſuſtentandum, ægro iam debili exiſtẽte nec potente cõcoquere ſolidius alimentũ. Sunt autem mixti generis, ſcilicet partim alimenta & partim medicamenta. Componuntur autem ad varias intentiones. Alia enim adſtringunt, vt in profluuiis alui: alia alterãt, vt quæ in febribus ad refrigerandũ dãtur, aut in morbis frigidis ad calefaciẽdum: alia verò venenis & malignitati humorũ reſiſtunt, vt in febribus peſtilentialibus. Fiũt autem

hoc modo.

Distillatum restauratiuum adstringens.

R. conseruarũ cichorij, rosarũ, symphyti, cornelorũ & miuæ cydoniorum an. ℥ ij. pulueris elect. diarrhodon abbatis, triasantali an. ʒ. ij. trochiscorũ de carabe, de berberis, & de terra sigillata an. ℥ ß. coralli rubri lapidis hematidis an. ʒ. i. aquæ decoctionis caponis vnius, vel duorum alteratorum cum plantagine, cẽtinodia, thapso barbato, lactuca, semine berberis, sumaac & omphacio, ℔. viij. Repone omnia in alembi co cũ carnibus duorum pullorum, vel duarum perdicũ, vel duarũ turturum, vel vnius caponis, vel plurium ex

his, & cum mica vnius panis albi vel duorum panum madefactorũ in aqua rosarum: fiat distillatio in balneo mariæ, lento igne.

℞. prædictæ distilationis ℔. ß. succi mali granati ℥ i. vel ℥ i. ß. sacchari rosati ℥ ij. cinamomi electi. ʒ. passentur per manicam Hippocratis: vtatur æger omni hora.

Distillatum restauratiuum refrigerans.

Quòd si vis facere distillatum quod vim habeat refrigerandi, seruata eadem compositionis ratione pro conseruis adstringentibus addes refrigerãtes, vt conseruã nymphea, violarũ, rosarũ, cichorij, melissæ, & similiter electuaria frigida, vt diamargaritõ frigidũ &

tro-

trochiscos de camphora, & alterabitur decoctio carniũ cum lactuca, acetosa portulaca, scariola atque similibus.

Distillatũ restauratiuũ ad febres malignas & pestilẽtiales.

R. conseruarũ violarũ, nenupharis, melissæ, borraginis & buglossæ an. ʒ. ij. corticis citri conditi ℥ i. radicis dictami & tormẽtillæ, rad. angelicæ, rad. gentianæ an. ℥. ß. pulueris elect. diamargariton frigidi, omniũ sandalorũ, boli armeni, trochiscorũ de cãphora, ligni aloes an. ℥ ij. rasuræ eboris, cornu cerui, macis, cinamomi, gariophillorum seminis cardi benedicti an. ʒ. i. theriaces veteris ʒ. iij. aquæ decoctionis duorũ pullorũ, vel caponũ al-

teratorũ cũ acetoſa, ſcabioſa, lactuca, borragine, bugloſſo quart. ʒ. Repone omnia in alẽbicho vitreo cũ carnibus quibuſdam, & cum micis duabus panum alborum in vino albo infuſis. Fiat diſtillatio lento igne vt decet.

R. prædictæ diſtillationis ℔. ſ. *ſyrupi de acetoſitate citri* ℥. ij. *miſce. Vtatur æger omni hora.*

FINIS.